

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

11/14

Reserve ex

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

- Zie verzendlijst

Telefoon 070-72 27 22
Telex 31337 MVD/GV/NL

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
Onderwerp		DIS/88/153/080	19 januari 1988
CVIN-bijdrage MID			

Als bijlage doe ik U toekomen de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 26 januari a.s.

Hoofd Militaire
Inlichtingendienst

v/a krz

Brigade-Generaal der
Cavalerie

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
een	Plein 4 's-Gravenhage	186634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID d.d. 19 januari 1988
nr. DIS/88/153/080

	Exemplaar nr:
Voorzitter CVIN	1/14
Hoofd BVD	2/14
Hoofd IDB	3/14
BuZa/DAV	4/14
BuZa/AMAD t.a.v. Mr. [REDACTED]	5/14
Assistent Director Intelligence IMS, Rear Admiral [REDACTED]	6/14
Hoofd MID	7/14
Plaatsvervangend Hoofd MID/KM	8/14
Plaatsvervangend Hoofd MID/KL	9/14
Plaatsvervangend Hoofd MID/KLu	10/14
HSI-HBInl./MID	11/14
HSV-SV/Bi/MID	12/14
MID-Archief	13/14

MILITAIRE ACTIVITEITEN EN ONTWIKKELINGEN

1 ● Landstrijdkrachten

2 ● Luchtstrijdkrachten

3 ● Zeestrijdkrachten

4 ● De toestand in de Perzische Golf

POLITIEKE EN POLITIEK-MILITAIRE ONTWIKKELINGEN.

5 ●. Europese ontwapeningsconferentie/Stockholm Document.

a. (Uncl)De opgaven van de jaarkalenders voor 1988.

(1) In overeenstemming met het gestelde in het Stockholmdocument zijn voor 15 november j.l. door de WP-landen 22 oefeningen met meer dan 13.000 c.q. 3000 deelnemers opgegeven. Naar verwachting zullen bij zeven daarvan waarnemers worden uitgenodigd.

(2) Opmerkelijk is dat de Sovjet-Unie de volgens de Stockholmafspraak al eind 1986 aangekondigde oefening met 75.000 deelnemers heeft opgesplitst in drie afzonderlijke oefeningen van respectievelijk 45.000, 16.000 en 14.000 man, die alle ongeveer in dezelfde periode in drie aan elkaar grenzende militaire districten plaats zullen vinden.

(3) Eveneens vermeldenswaardig is dat Hongarije, in tegenstelling tot vorig jaar toen het slechts een oefening onder de drempel van 13.000 militairen aankondigde, voor 1988 twee oefeningen volgens de normen van het Stockholmdocument heeft opgegeven, waarbij in één geval waarnemers zullen moeten worden uitgenodigd.

b. (C)Beoordeling Warschaupactuitvoering van het Stockholmdocument.

(1) De voornaamste conclusie van een recentelijk door de MID gemaakte analyse over de uitvoering van het Stockholmdocument door het Warschaupact in de periode december 1986-november 1987 luidt, dat de landen van het Warschaupact zich volledig gehouden hebben aan tenminste de "letters" van het Stockholmdocument, enige wanklanken t.a.v. door de Sovjet-Unie uitgevoerde inspecties daargelaten. Vanuit de militaire optiek bezien kan aan de in het Stockholmdocument overeengekomen maatregelen (dan ook) een zeker veiligheidbevorderend effect worden toegeschreven.

(2) Het oefenpatroon van de Warschaupactlanden is, onder meer door ontvangen detailinformatie duidelijker geworden. Het is mogelijk gebleken door waarneming en inspectie een aantal kenmerken vast te stellen van de wijze waarop de Warschaupactlanden hun oefeningen organiseren. Anders dan bij de "vrije" oefeningen van de NAVO landen gaat het daarbij in de kern om het beoefenen van diverse op drilmatige wijze uitgevoerde vormen van tactische gevechtvoering. Bovendien kan aan de hand van de waarnemingen de conclusie worden getrokken dat via andere wegen verkregen informatie over WP-oefeningen een beeld oplevert, dat - hoewel uiteraard minder volledig - overeenkomt met de realiteit.

c. (Uncl). CSBM's voor zeestrijdmachten

Tijdens het bezoek van Sovjet-premier [REDACTED] aan Zweden is aan de orde gekomen, dat waarnemers uit de Scandinavische landen zullen worden uitgenodigd bij Sovjet-marineoefeningen. Hoewel CSBM's voor zeestrijdkrachten door de NAVO worden afgewezen wordt hiermee nogmaals het belang bevestigd dat de hoogste politieke leiding van de Sovjet-Unie hecht aan het overeenkomen van dergelijke maatregelen voor de respectievelijke marines. In herinnering moge worden gebracht dat [REDACTED] reeds bij het lanceren van zijn voorstel voor een kernwapenvrije wereld voor het jaar 2000 (januari 1986) tevens hierop heeft aangedrongen.

6(●). Tsjechoslowakije: nieuwe partijleider

a. Op 17 december 1987 werd 74-jarige [REDACTED] "op eigen verzoek om leeftijdsredenen" ontslagen als secretaris-generaal van de Tsjechoslowaakse Communistische Partij (KSC). In dat verband werd door partijwoordvoerder gesteld, dat de taken waarvoor de KSC zich gesteld ziet, zoddanig omvangrijk zijn, dat [REDACTED] niet over voldoende energie beschikte om op de uitvoering ervan toe te zien. Ook stelde de woordvoerder, dat het besluit over [REDACTED] terugtreden reeds eerder in 1987 was genomen. [REDACTED] blijft evenwel lid van het Presidium van de KSC en behoudt eveneens zijn functie van president van Tsjechoslowakije.

b. Op voordracht van [REDACTED] werd de 65-jarige [REDACTED] de nieuwe secretaris-generaal in de KSC. [REDACTED] was tot dusver partijsecretaris voor de economie. In zijn eerste toespraak als partijleider beklemtoonde hij de noodzaak van economische hervormingen en van "meer democratie", waarbij hij uitdrukkelijk naar het voorbeeld van de Sovjet-Unie verwees. [REDACTED] benadrukte echter, dat het beleid van de KSC zoals dat was vastgelegd tijdens het 17de KSC congres van maart 1986 niet zal veranderen. Ook veroordeelde hij uitdrukkelijk de "Praagse Lente" van 1968.

c. Conclusie

(1) De benoeming van [REDACTED] tot partijleider van Tsjechoslowakije houdt een overwinning in voor de meer behoudende stroming binnen de KSC.

(2) Op korte tot middellange termijn zijn in Tsjechoslowakije geen ingrijpende hervormingen te verwachten.

(3) Mede gezien zijn leeftijd is Jakes te beschouwen als een "tussenpaus", die de partij moet leiden tot met name meer duidelijkheid bestaat over de uitkomsten van de (politieke) vernieuwingsprocessen in de Sovjet-Unie. Een belangrijke koerswending lijkt slechts mogelijk, indien de samenstelling van de Tsjechoslowaakse partijtop ingrijpend wordt gewijzigd, zoals in de Sovjet-Unie na het aantreden van [REDACTED] in maart 1985. Vanwege de hoge gemiddelde leeftijd in de partijtop zal de gelegenheid daartoe zich spoedig aandienen. Op grond van mutaties in de lagere regionen van de partij duidt de kaderpolitiek van de KSC vooralsnog op een bestendiging van de pragmatisch-conservatieve koers van [REDACTED] en [REDACTED].

7●). Hongarije: defensiebegroting 1988.

- a. In de voorgaande verslagperiode was vastgesteld dat, ondanks het streven van de Sovjet-Unie naar een evenwichtiger verdeling van de defensielast binnen het WP, Polen en Tsjechoslowakije niet bereid zijn de defensie-inspanning in reële termen sterk op te voeren. Recente begrotingscijfers wijzen erop dat ook de Hongaarse regering geen middelen beschikbaar heeft gesteld voor een wezenlijke toename van de militaire bestedingen.
- b. Op de Hongaarse staatsbegroting van 1988 is 34,9 miljard Forint (omgerkend ongeveer 1,4 miljard gulden) uitgetrokken voor defensie. Dit is onlangs bekend gemaakt door de Minister van Defensie [REDACTED] [REDACTED] tijdens een vergadering van de defensiecommissie van het Hongaarse parlement, die voor de eerste maal heeft plaatsgevonden. In 1987 bedroegen de defensie-uitgaven van Hongarije ongeveer 30 miljard Forint. Volgens een rapport van de Hongaarse regering is er sprake van een reële toename van het defensiebudget met 1% ten opzichte van 1987. Deze zou met name worden aangewend voor een verbetering van de levensstandaard van het militaire personeel die volgens dit rapport de afgelopen jaren was verslechterd.
- c. Ondanks de geplande forse verhoging van de militaire uitgaven (met ruim 15%) is het twijfelachtig of er dit jaar daadwerkelijk sprake zal zijn van een reële groei van de defensiebestedingen. Als gevolg van drastische prijs- en belastingverhogingen die in 1988 worden doorgevoerd om de ernstige economische crisis waarmee Hongarije te kampen heeft te bestrijden, zal de inflatie naar schatting 15 à 20% bedragen. Mede in het licht van het nog steeds aanzienlijke begrotingstekort is het zelfs denkbaar dat op het nu bekend gemaakte defensiebudget nog zal worden gekort.

CVIN-BIJDRAGE VAN DE MILITIAIRE INLICHTINGEDIENST

A. MILITAIRE ACTIVITEITEN/ONTWIKKELINGEN

1 ● . LANDSTRIJDKRACHTEN

a. Activiteiten landstrijdkrachten algemeen

b. Tijdelijk Verboden Gebieden

c. Permanent Verboden Gebieden

d. EOC-oefeningen

Gedurende de verslagperiode hebben binnen het Warschaupakt weer enkele oefeningen plaatsgevonden die waren aangemeld in overeenstemming met de akkoorden van de EOC te Stockholm van 1986.

Van 24 - 30 juli vond in het centrale deel van de DDR een bilaterale Sovjet-Oostduitse oefening plaats met deelname door ca. 17.5000 man GSFG en ca. 300 man EGA. Ter bijwoning van delen van die oefening waren waarnemers uitgenodigd voor de periode dat het aantal deelnemers boven de drempel van 17.000 uitging (27 - 29 juli).

Van 8 - 14 augustus vond eveneens in het centrale deel van de DDR nog een bilaterale Sovjet-Oostduitse oefening plaats met deelname door ca. 14.000 man GSFG en ca. 500 man EGA.

Van 12 - 17 augustus werd in Bulgarije een nationale Bulgaarse oefening gehouden met deelname door ca. 13.000 man BPA.

Van 20 - 26 augustus vond in het MD-Trans Kaukasus (TCMD) een nationale Sovjet oefening plaats met deelname door 13.000 man Sovjet strijdkrachten.

Over het algemeen vertoonden genoemde oefeningen het inmiddels bekende scenario en hebben deze niet of nauwelijks informatie opgeleverd op het gebied van materieel en/of optreden.

Eveneens in overeenstemming met de EOC-akkoorden is door de BRD een inspectie uitgevoerd in het gebied waar van 8 - 14 augustus de bilaterale GSFG/EGA-oefening plaatsvond en heeft Turkije van 23 - 25 augustus een inspectie uitgevoerd in het MD-Trans Kaukasus.

Bij het afsluiten van deze rapportage vonden in drie westelijke militaire districten van de Sovjet Unie nationale Sovjet oefeningen plaats die ook waren aangemeld. Van 17 - 22 september vindt een oefening in het MD-Wit Rusland (BEMD) plaats met 21.000 deelnemers. Voor de periode 20 - 22 september zijn daarbij waarnemers uitgenodigd. Om, voor de

verzijds onbekende reden is het aantal deelnemers aan deze oefening teruggebracht van 45.000 man op de jaarkalender voor 1988 tot 21.000 man. Van 19 - 25 september vinden in de MD'n Karpathen (CPMD) en Odesa (ODMD) oefeningen plaats met deelname door resp. 16.000 man en 14.000 man.

De aanwezigheid in de omgeving van Lvov in het CPMD van [redacted] Sovjet Mindef Lrgen Yazov wordt in relatie gebracht met de oefening "HERFST-88" in de republieken Moldavië en Oekraïne gedurende de tweede helft van september o.l.v. de minister, zoals gemeld in de Sovjet media. Het betreft hier mogelijk een Mindef/GS geleide/gecontroleerde CPX binnen het HCOF in het TVD-ZW Europa. Of en in hoeverre de in het kader van EOC-akkoorden aangemelde oefeningen in de MD'n Odessa (ODMD) en Karpathen van 19 - 25 september daarvan deel uitmaken dient nog te worden vastgesteld, doch wordt zeker niet uitgesloten.

(CPMI)

2 ● LUCHTSTRIJDKRACHTEN

Vlieg- en oefenactiviteiten in de "forward area"

a. Algemeen

004

b. Offensieve LSK:

reorganisatie FENCER-eenheden LL LEGNICA.

7

x

c. Strategische LSK

(1) Mogelijke reorganisatie Sovjet Strategische LSK.

2

x

3

4

(2) BEAR-H "combat-patrol"

3(●) ZEESTRIJDKRACHTEN

a. USSR - marine-faciliteiten in Tartous/Syrië

In de Syrische haven TARTOUS lijken de faciliteiten t.b.v. Sovjet schepen, waarvan de aanleg is medio 1986 gestart, thans operationeel gebruikt te worden. Vier Sovjet schepen, w.o. een KRIVAK-klasse GW-fregat en een dieselloortgestuwde aanvalsonderzeeboot van de FOXTROT-klasse liggen momenteel aan twee nieuw aangelegde drijvende pieren. Vóór de bouw van deze pieren meerden Sovjet hulpschepen af tegen aanwezige Syrische schepen in het commerciële gedeelte van de haven. Combattanten bleven op de rede ten anker liggen. Als de faciliteiten inderdaad volledig operationeel gebruikt kunnen worden, zou dat de verblijfsmogelijkheden van Sovjet marine-eenheden in de Middellandse Zee aanzienlijk verbeteren en mogelijk verlengen. De faciliteiten zijn ongeveer gelijk aan die op de Ethiopische DHALAK eilanden in de Rode Zee en CAM RANH BAY (VIETNAM).

De Sovjets kunnen deze nieuwe faciliteiten blijven gebruiken zolang de betrekkingen tussen beide landen op het huidige niveau blijven. Maar hoewel de Sovjets het exclusieve gebruik van de faciliteiten zullen hebben, blijft het terrein onder Syrische soevereiniteit.

b. Sovjet-oefening: Westerse waarnemers niet naar Oostzee

(1) Na vooraankondiging (deze was niet noodzakelijk in het kader van CVSE en EOC afspraken) hebben de Sovjets van 6 - 10 september een kustverdedigingsoefening gehouden in de Oostzee. Bij de aankondiging werd gesteld dat er 32 schepen en 26 vliegtuigen/helicopters aan deze oefeningen zouden deelnemen. In afwijking van bestaande procedures werd aan West-Duitsland en Denemarken een invitatie gezonden waarnemers te zenden. Deze werden niet gehonoreerd. De oefening vond plaats o.l.v. de commandant van de Oostzeevloot, admiraal [REDACTED]

-In de Sovjetmedia-

X
In de Sovjetmedia werd veel aandacht aan deze oefening geschonken. Van de bekendgestelde aantallen oppervlakte-eenheden en vliegtuigen, heeft de helft nog niet eens daadwerkelijk geopereerd, terwijl het aantal effectieve oefendagen ~~eveneens~~ slechts twee bedroeg. De activiteiten waren voornamelijk ASW en ASUW gericht.

Commentaar: De oefening was waarschijnlijk voornamelijk bedoeld als propagandastunt. Het persbureau TASS beschreef uitvoerig een ASW-oefening van twee KRIVAK fregatten met een onderzeeboot. Bij monde van admiraal IVANOV heeft de Sovjet-Unie geklaagd dat het Westen geen officiële waarnemers had gestuurd. (Er waren slechts Oostduitse en Poolse waarnemers). E.e.a. was mogelijk bedoeld om een Sovjet-claim te leggen op het gebruik van de Oostzee, waarmee met name Amerikaanse marine-eenheden belet zouden moeten worden.

(2) Tijdens zijn bezoek aan Noorwegen, in januari van dit jaar, kondigde de Voorzitter van de ministerraad, [REDACTED] al aan dat Westerse waarnemers zouden worden uitgenodigd om een "grootschalige" maritieme oefening bij te wonen. Daarmee werd waarschijnlijk bovenstaande oefening bedoeld. Andere voorstellen die [REDACTED] tijdens zijn bezoek deed waren:

- Het beperken van marine- en luchtmachtoperaties in de Oostzee;
- Voorkomen van concentraties van marine-eenheden in en nabij zee-straten;
- Aankondiging van oefeningen en het uitnodigen van waarnemers daarbij.

X
(3) Ook tijdens het bezoek dat [REDACTED] in maart dit jaar bracht aan [REDACTED] (JOEGOSLAVIE) deed hij voorstellen met eenzelfde strekking, ditmaal met betrekking tot de Middellandse Zee.

c. Onderzeeboottransfers via Noordelijke zeeroute

(1)

X
(2)

mogelijke obstakels. Eén van de oppervlakte-eenheden die dit jaar support verleent is de ALEKSEY CHIROKOV. Deze is daarvoor op 23 juli uit Petropavlovsk vertrokken en is momenteel op weg naar de Chuki Zee. De ALEKSEY CHIROKOV is een eenheid van de NIKOLAY ZUBOV-klasse oceanografen.

d. Trends and developments in Warsaw Pact naval surface vessels

(1)

(2)

(3)

(4)

XX

Verdere ontwikkelingen waaronder het testen/introduceren van twee nieuwe SSM's en andere wapensystemen, de voortschrijdende modernisering van electronica en het qua waterverplaatsing steeds groter worden van de diverse schepen, gekoppeld aan de introductie van nieuwe scheepstypen en de productie ervan, blijft de Sovjet Unie in staat stellen nu en in het komende decennium te beschikken over een diversiteit aan oppervlakte-oorlogsschepen die goed zullen zijn toegerust voor de verdediging van het moederland.

-e. USSR - Scheepsbouwontwikkeling-

e. USSR - Scheepsbouwontwikkelingen

B. MILITAIR - POLITIEK

4 ● CEMA: Militair-industriële samenwerking

- a. [REDACTED] is gemeld, dat tijdens de laatste vergadering van de CEMA-Raad, het hoogste orgaan van het economische samenwerkingsverband van de socialistische landen, in Praag (juli 1988) op verzoek van de Sovjet Unie uitvoerig is gesproken over de coördinatie van het beleid op het gebied van de bewapening. Thema was zowel de samenwerking op het gebied van militaire research en ontwikkeling (R en D) als op het vlak van de militaire industrie.
- b. Volgens de Sovjet delegatie had de CEMA ook op militair-industrieel gebied een coördinerende taak en werd de standaardisatie in Warschau-pakt-verband door de tekortkomingen in de samenwerking tussen de CEMA-lidstaten op het gebied van de bewapening ongunstig beïnvloed. Van Sovjet zijde werd tevens kritiek uitgeoefend op het feit dat de nationale belangen van de afzonderlijke lidstaten de onderlinge coördinatie van wapenprogramma's verhinderden.
- c. De Oosteuropese landen hebben zich naar verluidt bereid verklaard hun beleid op bewapeningsgebied in de toekomst beter te coördineren zonder daarbij evenwel te willen afzien van specifiek nationale wapenprogramma's.
- d. Hoewel bevestiging moet worden afgewacht, gaat het bij deze melding hoogstens om een principe-besluit. Totdusverre was niets bekend over een bespreking tijdens deze Raadszitting van de militair-industriële samenwerking tussen de lidstaten. Wel was er sprake van voortdurende verschillen over de wijze waarop de economische integratie en specialisatie binnen de CEMA zou kunnen worden bevorderd.
- e. Beslissend voor een verbetering van de samenwerking tussen de CEMA-landen op het gebied van militair onderzoek en productie zal vooral de bereidheid van de Sovjet Unie zijn om in deze sector een werkelijke arbeidsverdeling te accepteren. Daarvan lijkt nog geen sprake.

-f. Binnen de CEMA-

- f. Binnen de CEMA is reeds een commissie voor de defensie-industrie actief. Deze werkt nauw samen met het Militair-Technisch Comité van het Warschaupakt dat verantwoordelijk is voor de coördinatie en standaardisatie van de bewapening alsmede voor het ontwikkelen en testen van nieuwe technieken. Dit Comité kwam in juni in de DDR voor het laatst bijeen.

5. Sovjet Unie

5.1 Gerucht over omvangrijke troepenreducties

- (1) Volgens een nog onbevestigd bericht zal als onderdeel van [REDACTED] herstructureringspolitiek de komende 2 à 3 jaar een vermindering van de Sovjet strijdkrachten met circa 1 miljoen man plaatsvinden. Deze reductie zou begin 1989 aanvangen en uitsluitend troepen binnen de Sovjet Unie zelf betreffen. Ook zou het aantal Militaire Distrikten (MD'en) van 16 tot 10 worden teruggebracht. De troepenvermindering zou geen betrekking hebben op de Sovjet Groepen van Strijdkrachten in Oost-Europa. Terugtrekking (van delen) daarvan wordt in Sovjet uitspraken steeds verbonden aan een overeenkomst tussen de NAVO en het Warschaupakt over wederzijdse reducties.
- (2) Van Sovjet militaire zijde is eerder dit jaar herhaaldeijk gewaarschuwd tegen eenzijdige troepenreducties. In dat verband werd onder meer verwezen naar de ingrijpende reducties die aan het einde van de vijftiger jaren in de Sovjet strijdkrachten plaatsvonden. Deze zouden de gevechtsgereedheid en het moreel van de strijdkrachten en het militair kader nadelig hebben beïnvloed. Mogelijkerwijs waren deze waarschuwingen al een indicatie dat er binnen de Sovjet leiding daadwerkelijk wordt gesproken over een mogelijk omvangrijke reductie van de Sovjet strijdkrachten. Genoemde melding is de eerste concrete aanwijziging over omvang en tijdstip van een eventuele beperking van de omvang van het Sovjet defensie-apparaat.
- (3) Tot dusver ligt wat betreft de herstructurering ("perestroyka") in de strijdkrachten de nadruk op maatregelen die moeten leiden tot verhoging van de gevechtskracht en gevechtsgereedheid. In dat kader moeten met name de doelmatigheid, discipline en individueel initiatief, alsmede de menselijke verhoudingen binnen de strijdkrachten worden verbeterd en worden kwalitatieve beoordelingsnormen ingevoerd. Ook wordt de noodzaak van verbetering van de organisatiestructuur benadrukt. Dit beleid moet uiteindelijk ook leiden tot besparingen op mankracht en materieel zonder wezenlijke aantasting van het defensievermogen van de Sovjet strijdkrachten.
- (4) De belangrijkste vredestaak van de MD'en is administratief-organisatorisch op het gebied van opleidingen en mobilisatie. Bij een substantiële vermindering van de omvang van de Sovjet strijdkrachten met ruwweg 1 miljoen man of circa 20%, kan door vermindering van het aantal MD'en de administratieve doelmatigheid worden vergroot. Door opheffing van MD-staven, die veelal zéér omvangrijk zijn, kunnen zeker besparingen op personeelsgebied en in de materieel-sfeer worden gerealiseerd zonder dat de gevechtskracht nadelig wordt beïnvloed.
- (5) Tegen deze achtergrond is het niet geheel ondenkbaar dat reeds in 1989 een aanvang wordt gemaakt met een eenzijdige vermindering van de Sovjet strijdkrachten. De genoemde troepenvermindering zou tot een aanzienlijke vermindering van de defensie-uitgaven kunnen leiden en

-een belangrijke impuls-

een belangrijke impuls geven aan [redacted] economische moderniseringsprogramma. Hiermee zou ook inhoud worden gegeven aan de opvattingen van de huidige militair-politieke leiding over "redelijke toereikendheid" van militaire middelen voor de verdediging.

- (6) In Sovjet militaire uitspraken wordt "redelijke toereikendheid" echter doorgaans gekoppeld aan handhaving van de bestaande internationale krachtsverhoudingen. Waarschijnlijk zullen Sovjet militaire leiders zich daarom sterk verzetten tegen eventuele beleidsvoornemens betreffende een vermindering van de troepensterkte met circa 20%. Deze zou ongetwijfeld worden bestempeld als een in het licht van de huidige internationale militair-politieke situatie ongerechtvaardigde vermindering van de gevechtskracht van de Sovjet strijdkrachten. In deze opvatting worden zij waarschijnlijk gesteund door een deel van de politieke leiding.
- (7) Hoewel de politieke invloed van de militaire top de laatste jaren is afgenomen, is [redacted] positie waarschijnlijk onvoldoende sterk om een reductie van de troepensterkte met circa 1 miljoen man te realiseren. Een meer beperkte reductie van de troepensterkte met 5 à 10% lijkt wel mogelijk. Bij een dergelijke reductie kan waarschijnlijk de gevechtskracht in de vier operationele theaters worden gehandhaafd of mogelijk zelfs nog worden versterkt door verbeteringen in dislokatie, ← materieelvoorziening, ← organisatie ← en ← opleidingen.

5.2 ● Onzekerheid over omvang defensie-uitgaven

- a. Medio augustus heeft plv. MinBuZa [redacted] meegedeeld dat de Sovjet Unie voorbereidingen treft om binnen twee jaar gedetailleerde informatie te publiceren over de omvang van haar defensie-begroting. [redacted] gaf evenwel aan dat eerst nog de aangekondigde hervorming van het Sovjet prijssysteem zijn beslag moest krijgen. Volgens de planning zal deze hervorming in het begin van de jaren '90 worden gerealiseerd.
- b. In het afgelopen jaar is reeds een aantal malen de publicatie van meer informatie over de militaire uitgaven door Sovjet functionarissen toegezegd (o.a. door CGS [redacted]). In augustus vorig jaar is door [redacted] erkend dat de officiële defensie-begroting van de Sovjet Unie, die een omvang heeft van 20,2 miljard Roebel, slechts een deel van de defensie-uitgaven omvat. Onder meer de aanschaffings-uitgaven -naar schatting ruim 40% van de werkelijke militaire bestedingen van de Sovjet Unie- zouden in andere begrotingsposten zijn ondergebracht.
- c. Recentelijk heeft plv. MinDef voor Bewapening [redacted] in een interview gesteld, dat de defensie-uitgaven sinds het begin van het twaalfde Vijfjarenplan (1986-1990) licht zijn teruglopen. Daarbij was het niet duidelijk of hij hier doelde op het totale defensiebudget of enkel op de aanschaffingsuitgaven.
- d. Volgens Westerse schattingen zijn de defensie-uitgaven van de Sovjet Unie de afgelopen twee jaar met rond 2% per jaar gestegen. In lopende prijzen uitgedrukt bedroegen de Sovjet militaire uitgaven volgens deze berekeningen in 1986 ongeveer 130 miljard Roebel, ruim zes maal het officiële defensie-budget.

-e. Klaarblijkelijk-

- e. Klaarblijkelijk bestaat er ook in officiële Sovjet kringen onzekerheid over de omvang van de defensielasten door het ontbreken van met name een realistische prijsbasis. Zo lijkt men van officiële zijde ook niet in staat antwoord te geven op vragen in de Sovjet media over de kosten verbonden aan zowel de produktie als de vernietiging van de INF-systemen (met name SS-20).

5.3 (●) "Perestroyka" (herstructurering) in de militaire pers

- a. Eind augustus heeft het legerdagblad Rode Ster een overzicht gegeven van de thema's die de krant het komende jaar zal behandelen. Centraal hierin staat de doorvoering van "perestroyka" binnen de strijdkrachten. In dat kader zal de publicatie van ingezonden brieven worden uitgebreid en zal met name aandacht worden besteed aan de uitvoering van de begin augustus door Minister van Defensie [REDACTED] bepleitte "kwalitatieve parameters voor de versterking van de verdediging".
- b. Binnen dit algemene kader noemt Rode Ster een zestal hoofdthema's, namelijk de gevechtsgereedheid, de partijpolitiek, het kaderwerk, de democratisering, "glasnost" (openbaarheid) en de eliminatie van bureaucratie binnen de strijdkrachten. Als onderdeel van het kaderwerk zal aandacht worden besteed aan diverse sociale problemen, zoals de onheuse behandeling van militair personeel, sociale dienstverlening in garnizoenen t.b.v. officieren en hun familieleden en (Afghanistan) veteranen. Ook aan de situatie in Afghanistan en het lot van Sovjet krijgsgevangenen en vermisten zal de komende maanden aandacht worden geschonken. Verder zal het militaire opleidingsproces in meer detail worden behandeld en zullen voormalige militaire leiders worden belicht, met name degenen die het slachtoffer zijn geworden van Stalin's vervolging en van minder bekende gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog.
- c. Een dergelijk overzicht is in de Rode Ster niet gebruikelijk. Het geeft duidelijk aan waar het komende jaar het zwaartepunt zal liggen in het militaire en partijpolitieke onderricht binnen de strijdkrachten. Waarschijnlijk zullen in dat kader ook regelmatig door Minister van Defensie [REDACTED] ondertekende bijdragen worden gepubliceerd. Met name de uitbreiding van de brieven-rubriek in de Rode Ster moet, in navolging van de niet-militaire pers, een kritischer instelling ten aanzien van gevestigde tradities en instituties bevorderen en misstanden in de strijdkrachten uit de weg helpen ruimen. Het zwaartepunt in de perestroyka-politiek in de strijdkrachten blijft evenwel duidelijk op de militaire effectiviteit en gevechtsgereedheid liggen.

5.4 (●) Agenda voor politieke vernieuwingen

- a. Op basis van de besluiten van de 19e Partijconferentie van juni/juli j.l. heeft het hervormingsgezinde en met name voor buitenlanders bestemde weekblad "Moscow News" begin september een agenda gepubliceerd voor politieke hervormingsactiviteiten in 1988 en 1989. De belangrijkste elementen hieruit zijn:

- (1) de aankondiging dat het Centraal Comité in november bijeen zal komen om voorstellen voor de Opperste Sovjet te bespreken, gevolgd door een bijeenkomst van de Opperste Sovjet en discussie over wetsontwerpen voor wijzigingen in de Sovjet grondwet, inbegrepen de voorgestelde herziening van het politieke systeem, vernieuwing van het bestaande kiesstelsel en herstructurering van de activiteiten van de rechterlijke macht;

-(2) de reorganisatie-

- (2) de reorganisatie van het centrale, regionale en plaatselijke partij-apparaat in november en december, waarbij het aantal medewerkers zal worden verminderd; en
- (3) de aankondiging van een buitengewone plenaire bijeenkomst van het Centraal Comité over "inter-etnische relaties" in (begin) 1989.
- b. Het Centraal Comité moet volgens de partijstatuten tenminste eens in de zes maanden bijeenkomen. Dit jaar hebben reeds bijeenkomsten plaatsgevonden op 17 en 18 februari, 23 mei en 29 juli, zodat formeel reeds aan de statutaire verplichtingen is voldaan. Een najaarsbijeenkomst is echter gebruikelijk en gezien het belang van de politieke vernieuwingen ook noodzakelijk. Afgaande op enige recente uitspraken zal hieraan voorafgaande mogelijk ook nog een herhaaldelijk uitgesteld plenum over de landbouw plaatsvinden. Het feit dat het CC-plenum voorstellen over politieke hervormingen voor de Opperste Sovjet zal bespreken, bevestigt eens te meer dat de partij ook in het kader van de "democratisering" vasthoudt aan haar leidende rol in de samenleving.
- c. In de Sovjet media zijn sinds de 19e Partijconferentie en het in aansluiting daarop gehouden CC-plenum van 29 juli nog geen gedetailleerde ontwerpvoorstellen over genoemde onderwerpen gepubliceerd. Er zijn aanwijzingen dat [REDACTED] vernieuwingsideeën nog steeds op tegenstand stuiten. [REDACTED] heeft zich een relatief korte termijn gesteld om de politieke vernieuwingen in het staatsbestel in november door de Opperste Sovjet aanvaard te krijgen. Dit kan ertoe leiden dat hij op wezenlijke punten met afgezwakte voorstellen genoegen zal moeten nemen. Dit betreft met name de vernieuwing van het bestaande kiessysteem, de voorgestelde functie-combinatie van partijleider en staatshoofd en de vergroting van diens bevoegdheden.
- d. De aangekondigde reorganisatie van het centrale, regionale en plaatselijke partij-apparaat houdt ook nauw verband met de door [REDACTED] nastreefde economische vernieuwingen. Zijn streven is gericht op vermindering van de betrokkenheid van de partij-organisatie bij de uitvoering van het economische beleid. Dit zou met name moeten leiden tot afschaffing c.q. vermindering van de economische afdelingen en functies in de partij-organisatie en een sterkere concentratie op de hoofdlijnen van het economisch beleid en ideologische/propagandistische ondersteunende activiteiten. Gegeven de machtspositie die met name lagere partijfunctionarissen onttelen aan hun huidige taakstelling en feitelijke controle over de economie, ontmoeten [REDACTED] voorstellen tegenstand binnen de partij. Voor de realisering van deze reorganisatie later dit jaar is daarom van belang of de verkiezingen voor lagere partij-organen, die van september tot en met december plaatsvinden, zullen resulteren in een versterking van de positie van de hervormingsgezinden. De eerste aanwijzingen duiden inderdaad op vrij ingrijpende kadervernieuwingen. Het is echter niet uitgesloten dat de meest ingrijpende voorstellen m.b.t. herstructurering van de partij-organisatie eerst na een herziening van de partijstatuten door het eerstvolgende partijcongres in 1991 kunnen worden gerealiseerd.
- e. Het meest opmerkelijke aspect van het "Moscow News"-artikel is het feit, dat de plenaire bijeenkomst over "inter-etnische relaties" eerst voor 1989 staat gepland. Tot dusver werd met name door [REDACTED] gesuggereerd dat deze al dit jaar zou plaatsvinden. Waarschijnlijk zijn de
-voordurende-

X
voordurende problemen in de Transcaucasus en de Baltische staten debet aan dit uitstel. Ook lijkt er sprake van meningsverschillen binnen de politieke leiding over de aanpak van de nationalistische problemen. Hierbij is enerzijds sprake van een meer tolerante opstelling ten aanzien van met name cultureel nationalisme en aanmoediging van (enige) economische verzelfstandiging, doch blijft anderzijds sprake van een consequente afwijzing van elke vorm van separatisme en/of grenswijzigingen. Deze opstelling staat een oplossing van de problemen, met name in de Transcaucasus, in de weg.

6 ● Polen: Actuele situatie

- a. De Poolse minister-president [redacted] heeft maandag 19 september het ontslag van zijn kabinet aangeboden, nadat het parlement afkeuring had geuit over de manier waarop de regering de problemen van Polen heeft benaderd. Met name het onvermogen om de inflatie (momenteel ±60%) te beteugelen en de handelwijze tijdens de recente arbeidsonrust in het land waren onderwerp van zware kritiek.
- b. Het aftreden van [redacted], die sinds 1985 premier was, werd al geruime tijd verwacht. Zo werd vorige maand tijdens een Plenum van het centrale Partijcomité reeds forse kritiek geuit op het functioneren van de regering. Het Sovjet nieuwsblad "Sovetskaya Rossiya" schreef op 16 september dat de Poolse regering de laatste tijd fouten had gemaakt en dat daarom het vertrouwen van de bevolking in het kabinet afnam. Met deze reactie werd aangegeven, dat ook van Sovjet zijde met het ontslag van Messner werd ingestemd.
- X
c. De regering-[redacted] is onvoldoende doortastend opgetreden tegen de problemen die Polen teisteren. In de afgelopen drie jaar is de economische crisis verergerd en is weinig voortgang geboekt met de politieke en economische hervormingen, hetgeen onder meer heeft geleid tot een sterke toename van de sociale onrust. Het heeft er alle schijn van, dat Messner zondebok is gemaakt voor het onvermogen van de leiding om een doorbraak te forceren in de politieke en economische crisis in Polen.
- d. Het ontslag van [redacted] is bedoeld als een signaal naar de bevolking dat men nu ernst wil maken met de bestrijding van de genoemde problemen. In ditzelfde kader aanvaardde het bovengenoemde Plenum een veelomvattend pakket maatregelen die tot doel hebben de taken van staat en partij strikter te scheiden en de bevolking nauwer bij het politieke leven te betrekken. Het ligt in de bedoeling om regering en parlement meer bevoegdheden te geven; het is echter nog niet duidelijk, hoe ver men hierin precies wil gaan. De feitelijke betekenis van de maatregelen blijft derhalve hoogst onzeker.
- e. Over de opvolging van [redacted] zal de volgende week een beslissing bekend gemaakt worden. Als de nieuwe premier inderdaad meer bevoegdheden zal krijgen, ligt het voor de hand dat het iemand zal zijn die het volle vertrouwen bezit van partijleider [redacted], daarnaast voorstander is van de door deze voorgestelde hervormingspolitiek en bovendien geldt als een bekwaam bestuurder. Een in Poolse regeringskringen veel genoemde kandidaat zou [redacted] zijn, een econoom en voormalig directeur van de Poolse nationale bank, die sinds juni van dit jaar lid is van het Politburo en het Partijsecretariaat en die doorgaat voor een voorstander van de hervormingen.
- f. Het is niet uitgesloten, dat een aantal ministersposten in de nieuwe regering door niet-communisten zal worden bekleed. Toch zal het effect van de personele veranderingen op korte termijn naar verwachting niet

[redacted]
-groot zijn-

groot zijn. De sanering van de Poolse economie blijft in sterke mate afhankelijk van de mogelijkheden en de bereidheid van de Partij om een samenhangend pakket van hervormingen op te stellen en daarvoor maatschappelijk steun te verwerven.

- g. In dat kader is het van belang dat het resultaat van de pogingen om de betrokkenheid van de bevolking bij het politieke leven te vergroten waarschijnlijk gering zal zijn. Eén van de belangrijkste middelen die de Poolse leiding tot nu toe daartoe aanwendt, is een dialoog met de katholieke kerk en andere legale maatschappelijke groeperingen. Formeel bezien is het verboden vakverbond "Solidarnosc" hiervan dus uitgesloten. Hoewel de regering onlangs heeft ingestemd in een serie gesprekken met Lech Walesa, wijst niets erop dat men in de toekomst bereid zou zijn om "Solidarnosc" te erkennen. Daardoor blijft een dialoog met deze belangrijkste maatschappelijke groepering in Polen aan zeer nauwe grenzen gebonden. De komst van een nieuwe premier zal hierin naar verwachting geen wezenlijke verandering brengen.

7. Afghanistan: Actuele situatie

- a. De Afghaanse regering- [REDACTED] heeft begin september de Sovjet Unie, de Verenigde Staten en Pakistan voorgesteld onder auspiciën van de Verenigde Naties (nieuw) overleg te voeren over het akkoord van Genève. De genoemde landen ondertekenden in april 1988 dit akkoord, dat voorziet in de terugtrekking van alle Sovjet troepen voor 15 februari 1989. Volgens het akkoord dienen de betrokken partijen zich ook te onthouden van inmenging in elkaars interne aangelegenheden. De Sovjet Unie heeft steun uitgesproken voor het Afghaanse voorstel. In het licht van de zeer terughoudende, respectievelijk negatieve reacties van de VS en Pakistan zal het Afghaanse voorstel onder de huidige omstandigheden echter geen kans maken.
- b. Sinds de ondertekening beschuldigen Afghanistan en de Sovjet Unie Pakistan ervan het akkoord te schenden door steun te blijven verlenen aan het Afghaanse verzet. Het Kremlin heeft gedreigd de troepenterugtrekking te vertragen als de Pakistaanse "interventie" aanhoudt. Voorzover bekend is de troepenterugtrekking tot dusver volgens schema verlopen. Onder invloed van de toenemende militaire activiteiten van het verzet heeft de Sovjet militaire leiding eind augustus -in strijd met het akkoord- bommenwerpers vanuit de Sovjet Unie naar Afghanistan gestuurd ter ondersteuning van de Afghaanse regeringstroepen. Het betrof hier voorzover bekend een eenmalige actie. De Afghaanse troepen komen onder toenemende druk nu het verzet het offensief tegen de belangrijke Afghaanse steden opvoert (zie bijlage, kaart). De operaties van het verzet hebben inmiddels geleid tot de inname van een aantal provinciesteden.
- c. Ondanks de toenemende druk van het verzet op het regime- [REDACTED] is het om politieke redenen onwaarschijnlijk dat de Sovjet Unie de verdere troepenterugtrekking daadwerkelijk zou uitstellen. Bij de dreigende verklaring van het Kremlin gaat het primair om verbale steun aan het Afghaanse regime. De Sovjet leiding poogt wat betreft de korte termijn met name door militaire steunverlening aan de Afghaanse krijgsmacht de positie van het regime (vóór medio februari 1989) zoveel mogelijk te consolideren. Als minimum streeft de Sovjet-leiding ernaar ook op de langere termijn voor de pro-Sovjetfactie na de (voltooid) terugtrekking in februari 1989 een rol in een eventuele nieuwe machtconstellatie zeker te stellen (wellicht zonder [REDACTED]). Op deze wijze zou een zekere Sovjet invloed in Afghanistan ook na de troepenterugtrekking -kunnen worden-

kunnen worden veilig gesteld. Hernieuwd diplomatiek overleg over de kwestie Afghanistan zou daartoe kunnen bijdragen, maar op zijn minst de internationale status van het huidige Afghaanse regime kunnen versterken.

8(●) Israël-Hongarije: Mogelijk herstel van de diplomatieke betrekkingen

- a. De Israëlische premier ██████ bracht van 14 tot 16 september jl. een bezoek aan Hongarije. Hij voerde met de Hongaarse premier en partijleider ██████ besprekingen over de verbetering van de economische en politieke betrekkingen. Het belangrijkste resultaat van de ontmoeting was -volgens premier ██████ dat op afzienbare termijn de diplomatieke betrekkingen tussen beide landen zullen worden hersteld.
- b. De diplomatieke banden met Israël werden naar aanleiding van de Israëlisch-Arabische oorlog in 1967 door Hongarije (tezamen met de Sovjet Unie en de overige WP-landen, behalve Roemenië) verbroken. Tegelijk met Polen en de Sovjet Unie heeft Hongarije de afgelopen jaren de contacten met Israël echter geleidelijk hersteld. In dit verband werden in 1987 in Tel Aviv en Boedapest (als ook in Warschau) zgn. "belangenbureaus" geopend. Sedertdien hebben enkele Hongaarse handelsdelegaties Israël bezocht.
- c. De aanstaande normalisering van de betrekkingen tussen Israël en Hongarije wordt niet alleen bepaald door de Hongaarse belangstelling voor economische samenwerking. Hongarije wil via een herstelde relatie met Israël ook de betrekkingen met de Verenigde Staten verbeteren. Mogelijke economische steunverlening door de Verenigde Staten aan Hongarije lijkt hieraan ten grondslag te liggen. Wat de regering-█████ betreft zou een volledig herstel van de relatie met Hongarije met het oog op de algemene verkiezingen in november een binnenlands politiek succes betekenen.
- d. De toenadering van Hongarije tot Israël moet zeker ook in verband worden gebracht met het streven van de Sovjet Unie naar een wezenlijke betrokkenheid bij eventueel vredesoverleg tussen Israël en de Arabische landen. Voornamelijk om deze reden is de Sovjet Unie in 1987 consulaire contacten met Israël aangegaan. Met een mogelijk herstel van de diplomatieke betrekkingen door Hongarije (en Polen) met Israël zouden deze landen voor de Sovjet Unie een zekere voortrekkersrol kunnen vervullen. Daarmee zouden de (negatieve) reacties van de Arabische landen (met name Syrië) kunnen worden getest met het oog op een eventueel herstel van de diplomatieke betrekkingen tussen de Sovjet Unie en Israël.

MILITAIRE INLICHTINGEDIENST

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

- Zie verzendlijst

Telefoon [redacted]
Telex 31337 MVD/GV/NL

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
Onderwerp		DIS/88/153/957	2 mei 1988
.CVIN-bijdrage MID			

Als bijlage doe ik U toekomen de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 9 mei a.s.

Het Hoofd Militaire
Inlichtingendienst
voor deze
Hoofd Stafafdeling
Inlichtingen

[redacted]
Kapitein ter zee

Bijlagen
. 1

Bezoekadres
Plein 4
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
[redacted]

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID d.d. 2 mei 1988
nr.: DIS/88/153/957

Exemplaar nr.:

Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD	2
Hoofd IDB	3
BuZa/DAV	4
BuZa/AMAD t.a.v. Mr [REDACTED]	5
Assistant Director Intelligence IMS, Rear Admiral [REDACTED]	6
Hoofd MID	7
Plv Hoofd MID/KM	8
Plv Hoofd MID/KL	9
Plv Hoofd MID/KLu	10
HSI/MID	11
HBinl/MID	12
HSV-SV/Bi/MID	13
Bureau INL/MID	14/17
MID-Archief	18

CVIN - BIJDRAGE VAN DE MILITAIRE INLICHTINGENDIENST

A. MILITAIRE ACTIVITEITEN EN ONTWIKKELINGEN

1(●) LANDSTRIJDKRACHTEN

Warschaupakt

a(●) Activiteiten algemeen

b(●) Publikatie halfjaarlijkse demobilisatieorder

Onder nr. 119 is op 25 maart 1988 door de minister van Defensie te Moskou de halfjaarlijkse demobilisatieorder gepubliceerd. Daarin wordt de opkomst en demobilisatie geregeld van dienstplichtigen bij alle krijgsmachtdelen gedurende de periode april-juni 1988. De order is ondertekend door Mindef [redacted]. Naar verwachting zal eind april, begin mei een aanvang worden gemaakt met de luchttransportfase naar en van de Sovjet Groepen van Strijdkrachten als onderdeel van de voorjaarspersoneelwisseling.

c(●) WP-oefeningen

Gedurende de verslagperiode werd door de WP landstrijdkrachten een aantal oefeningen gehouden die in het kader van de EOC-akkoorden waren aangekondigd.

Hieronder volgt een overzicht:

- (1) In het noordwesten van Tsjechoslowakije heeft van 22-27 maart 1988 een bilaterale CGF/CPA (Sovjet/Tsjechoslowaakse) oefening plaatsgevonden. Er werd door 17.300 man aan deelgenomen. De oefening werd o.m. bezocht door de Opperbevelhebber van het HCOF in Centraal/West Europa, [redacted]. Voorzover bekend hebben 22 landen gehoor gegeven aan de uitnodiging tot het zenden van waarnemers, ter bijwoning van delen van de oefening.
- (2) In het MD-Odessa (ODMD) heeft in de periode van 8-13 april 1988 een door de Sovjet Unie aangemelde oefening plaatsgevonden, waaraan werd deelgenomen door ca. 3.000 man luchtlandingstroepen. Als uitvloeisel van de EOC-akkoorden van Stockholm dienen oefeningen door luchtlandings- en amfibische strijdkrachten reeds te worden aangemeld bij deelname vanaf 3.000 man.
- (3) In de DDR werd in de periode 8-15 april 1988 een multi-nationale WP-oefening, onder de naam "DRUZHBA-88" gehouden. De oefening werd geleid door het Commando Landstrijdkrachten van de EGA en er werd aan deelgenomen door 16.000 man EGA [mechinfdiv(+)], 2.000 man Sovjet (GSFG) strijdkrachten (elmn van een tkdiv) en 2.000 man Poolse (PPA) strijdkrachten (elmn van een tkdiv). De oefening vond plaats in het centrale deel van de DDR, in een gebied begrensd door de steden Potsdam, Havelberg, Magdeburg en Gardelegen.

De multi-nationale WP-oefening "DRUZHBA-88" is op vrijdag 15 april op het opgegeven tijdstip geëindigd. Een eerste analyse van de oefening, waarin nog geen ervaringen van de Nederlands waarnemers zijn opgenomen, heeft geen nieuwe ontwikkelingen kunnen vaststellen op het gebied van bevelvoering, tactieken en technieken.

Naast het feit dat opnieuw vrijelijk gefotografeerd mocht worden was opvallend dat de waarnemers in de gelegenheid werden gesteld de oefening vanuit een helikopter waar te nemen. Dit is voor het eerst dat waarnemers bij Warschaupakt-oefeningen tot een dergelijke vorm van waarneming in staat werden gesteld.

Bij de oefening "DRUZHBA-88" ging het om een tweepartijen oefening met "Blauwe" partij (agressor) en een "Rode/Oranje" partij. Het gebruikelijke scenario werd gevolgd, bestaande uit een vijandelijke aanval, die in de diepte van de verdediging tot staan werd gebracht en gevolgd door het tegenoffensief met het doel de agressor terug te drijven over de staatsgrens. In het kader van de tegenaanval vonden enkele rivieroverschrijdingen plaats. Delen van de oefening, in de vorm van demonstraties, zijn uitgevoerd voor 45 waarnemers afkomstig uit 23 van de 35 landen die de EOC-akkoorden hebben ondertekend. Die demonstraties werden veelal gadegeslagen vanaf tribunes of permanente waarnemingstorens en vinden vrijwel altijd plaats op de vaste oefenterreinen. In tijd en ruimte kon tussen de diverse episodes nauwelijks enige samenhang worden vastgesteld.

- (4) In de periode van 15-20 april 1988 heeft in het MD-Odessa (ODMD) een nationale Sovjet oefening plaatsgevonden die in het kader van de EOC-akkoorden was aangemeld. De oefening stond onder leiding van de bevelhebber van het MD en er werd aan deelgenomen door 13.000 man, behorende tot een gemechaniseerde infanteriedivisie (versterkt). De oefening werd gehouden in het algemene gebied noordoost van Odessa. Er waren geen waarnemers uitgenodigd. Daartoe bestond ook geen verplichting.

d(●) EOC - Inspecties

Begin april hebben twee inspecties van oefeningen van Warschaupactstrijdkrachten plaatsgevonden. Het Verenigd Koninkrijk inspecteerde een oefening in het militaire district Odessa. Ongeveer tegelijkertijd voerde een Amerikaans team een inspectie uit in het zuiden van de DDR. Hiermee komt het totaal aantal uitgevoerde inspecties voor dit jaar op vier.

2(●) LUCHTSTRIJDKRACHTEN

a.

- b. Het eerste en laatste deel van de verslagperiode werd gekenmerkt door alarmoefeningen bij de gehele GSFG-LSK en aanvalsoefeningen boven zowel de USSR, POLEN en eveneens boven de "forward area".
- c. Medio de verslagperiode werd uitzonderlijk vliegverkeer waargenomen dat in verband werd gebracht met overbrenging van luchtlandingstroepen naar het MD Transkaukaskus. Deze werden ingezet bij de ordehandhaving in Armenië naar aanleiding van de omvangrijke en aanhoudende nationalistische manifestaties in die Sovjet-republiek.
- d. Voorts zij vermeld dat tijdens oefeningen in het begin van de verslagperiode de gevechtsleiding van Sovjet vliegtuigen werd uitgevoerd door niet-Sovjet gevechtsleiders, wat op zich zeer ongebruikelijk is, evenals de samenwerking tussen GSFG en NVA gevechtshelicopters tijdens de laatste verslagperiode.

3 (●) ZEESTRIJDKRACHTEN

4 ● CONFLICT IRAN-IRAK EN SITUATIE PERZISCHE GOLF

Na de Amerikaanse militaire aktie tegen de Iraanse marine op 18 april (waarbij 2 van de 4 Iraanse fregatten en 1 patrouillevaartuig werden uitgeschakeld), blijft de situatie in de Golf gespannen. Iraanse snelle motorboten blijven akties uitvoeren tegen de internationale koopvaardij. Daarnaast worden vaste doelen in de Arabische buurlanden aangevallen. Zo werden olieinstallaties voor de kust van de Verenigde Arabische Emiraten beschoten en werd voor het eerst een SCUD-B raketaanval op Koeweit uitgevoerd. De Iraanse beschietingen moeten worden beschouwd als een reactie op de Amerikaanse aktie tegen Iran, maar ook op de Iraakse herovering van de stad Al-Faw. Hierbij zou, volgens Iran, Koeweit steun aan Irak hebben verleend. Iran zet ook haar beperkte offensief in noord-oost Irak (Koerdistan) voort. In dit gebied hebben Iraanse troepen, gesteund door anti-Iraakse Koerden, inmiddels een niet onaanzienlijke terreinwinst geboekt. Het Iraakse militaire optreden concentreert zich momenteel op luchtaanvallen op Iraanse troepenconcentraties (m.n. oostelijk van de Shatt al-Arab waterweg) en economische doelen op Iraans grondgebied en in de Golf. Als gevolg van het Amerikaanse optreden in de Golf en het Iraakse succes op het Al-Faw schiereiland heeft Iran een gevoelige militaire nederlaag geleden. Dit zal van invloed zijn op de discussie binnen het Iraanse regime over de wijze waarop het conflict met Irak moet worden voortgezet. De militaire tegenslag zal dan ook negatieve gevolgen hebben voor de leiding van de Revolutionaire Garde, die een krachtige voortzetting van de oorlog voorstaat. Ook de recente verbreking van de diplomatieke betrekkingen met Iran door Saoedi-Arabië zal het interne politieke conflict in Iran sterk beïnvloeden.

B. MILITAIR-POLITIEK

5. (●) Bijeenkomst Ministers van Buitenlandse Zaken Warschaupakt

- a. Op 29 en 30 maart vond in Sofia de halfjaarlijkse bijeenkomst van het Comité van Ministers van Buitenlandse Zaken van het Warschaupakt plaats. Wapenbeheersings- en ontwapeningsvraagstukken stonden tijdens de bijeenkomst centraal. Behalve het gebruikelijke slotcommuniqué werd ook een Appèl aan de NAVO- en CVSE-landen gepubliceerd.
- b. Het appèl en slotcommuniqué omvatten in wezen een samenvatting van eerdere WP-voorstellen op het terrein van de wapenbeheersing en ontwapening, waarin duidelijk prioriteiten werden aangegeven (strategische wapens; chemische wapens; conventionele bewapening inclusief tactisch-nucleaire wapens). Met name werd gepleit voor de ondertekening van een START-accord over halvering van de strategische kernbewapening tijdens de Sovjet-Amerikaanse top die op 29 mei in Moskou begint.
- c. Opmerkelijk was dat het WP zich voor het eerst officieel uitsprak voor ontkoppeling van de besprekingen over conventionele wapenvermindering en tactische kernwapens, inbegrepen "nuclear components of dual-purpose systems". Separate onderhandelingen hierover zouden zo spoedig mogelijk moeten beginnen. De WP-Ministers riepen verder op om nog in 1988 een verbod op kernproeven en op chemische wapens overeen te komen.
- d. Op het gebied van de conventionele wapenbeheersing en ontwapening stelden de WP-Ministers voor "zo spoedig mogelijk" data uit te wisselen over de strijdkrachten en conventionele bewapening van WP-landen en de NAVO in Europa. Ook werd gesteld dat de WP-landen bereid zijn "op basis van wederkerigheid asymmetriën en onevenwichtigheden aan het licht te brengen en op te heffen", "zowel voor Europa als geheel als voor afzonderlijke regio's". In de MBFR-besprekingen te Wenen gedurende de afgelopen 15 jaar waren onenigheid over de wederzijds verstrekte data en asymmetriën nog belangrijke struikelblokken. In zoverre lijkt sprake van een tegemoetkomender WP-opstelling. Tijdens de persconferentie van het Comité werd overigens gesteld dat de voorgestelde data-uitwisseling zou helpen om de "mythe van de grote militaire superioriteit van het Warschaupakt" te ontkrachten.
- e. Volgens nog onbevestigde berichten zouden tijdens de bijeenkomst ook op Hongaars verzoek minderheidsproblemen in Oost-Europa aan orde zijn geweest. Aanleiding vormde met name de discriminatie van de Hongaarse minderheid in Roemenië. Minderheidsproblemen zijn binnen Oost-Europa een heikel thema en de bespreking daarvan tijdens een officiële WP-bijeenkomst zou zeer opmerkelijk zijn.
- f. Behoudens de minderheidsproblemen -- die in het slotcommuniqué niet genoemd worden -- had de bijeenkomst een routinematig karakter. Het communiqué en appèl houden -- zoals gebruikelijk -- een duidelijke ondersteuning voor het Sovjet wapenbeheersingsbeleid in. Het wederzijds begrip waarvan in het slotcommuniqué sprake was duidt op tegenstellingen, die op zich niet ongebruikelijk zijn.

Deze gelden eerder de mogelijk besproken minderhedenproblematiek dan de wapenbeheersingspolitiek. Op dit laatste terrein zal het waarschijnlijk in een gesloten front blijven optreden.

6. (●) Dienstweigering in Oost-Europa

- a. Eind maart hebben 438 politiek andersdenkenden uit zes Oosteuropese landen in een petitie aan de CVSE-Vervolgconferentie in Wenen gepleit voor erkenning van het recht op dienstweigering in hun landen. Nooit eerder werd een petitie door zoveel dissidenten uit zoveel Oosteuropese landen ondertekend, zij het dat het merendeel (299) van de ondertekenaars Hongaren waren. Niettemin duidt de petitie op toenemende samenwerking tussen dissidenten in de Oosteuropese staten.
- b. Dienstweigering wordt in Oost Europa doorgaans zwaar bestraft. Daarbij is zowel sprake van gevangenisstraffen als van dienstplicht in bijvoorbeeld bouweenheden en/of speciale strafeenheden die veelal belast worden met bijzonder zware of moeilijke taken. In Polen en Hongarije lijkt echter sprake van een zekere "liberalisering" van het beleid ten opzichte van dienstweigeraars.
- c. In de meeste Oosteuropese landen is sprake van toenemend verzet tegen de dienstplicht. De oorzaken zijn deels dezelfde als die bij dienstweigering in westerse landen. Daarnaast is echter sprake van afnemende aantrekkingskracht van het socialistische systeem en van de bereidheid dat te verdedigen, alsmede afwijzing van de officiële doktrine dat de strijdkrachten van de WP-landen de kern van de vredesbeweging vormen. Dit is te zien als de keerzijde van de officiële "vredespolitiek".
- d. Mede vanwege het vigerende politieke stelsel in Oost-Europa en de strafmaatregelen tegen dienstplichtweigeraars is de omvang van dienstplichtweigering in de WP-landen geringer dan in NAVO-landen. Officiële cijfers over dit onderwerp zijn echter nauwelijks beschikbaar.

7. (●) Sovjet Unie: Vernieuwingspolitiek in de strijdkrachten

- a. Op 10 april leverde het Sovjet partijdagblad PRAVDA felle kritiek op corruptie, gebrek aan discipline en een falend personeelsbeleid in de Sovjet strijdkrachten. Volgens PRAVDA is de omvang daarvan zo groot dat de gevechtskracht in veel gevallen is ondermijnd. De kritiek richt zich met name op het officierskorps. In dat verband is ook sprake van straffen, zoals boetes en disciplinaire maatregelen.
- b. Soortgelijke uitspraken zijn m.n. in het legerblad Rode Ster regelmatig gedaan. Inhoudelijk worden voorzover nu bekend hieraan door PRAVDA geen nieuwe elementen toegevoegd. Het feit dat e.e.a. in PRAVDA zeer uitdrukkelijk aan de orde wordt gesteld op de "Da van de Luchtverdediging" is opmerkelijk, met name ook omdat de Luchtverdedigingstroepen sinds de landing van de Westduitse vlieger Rust op het Rode Plein in mei 1987 uiterst scherp worden bekritiseerd. De betekenis ligt echter vooral in het feit dat de kritiek door de partijkrant wordt geuit.

- c. Het PRAVDA artikel is te plaatsen in het kader van [REDACTED] streven "perestroika" en "glasnost" ook in de strijdkrachten door te voeren. Deze campagne werd begin 1987 gestart, maar heeft tot nu toe betrekkelijk weinig resultaat opgeleverd. Wat betreft de vernieuwingspolitiek binnen de strijdkrachten ligt het zwaartepunt op vergroting van de gevechtsgereedheid en gevechtskracht. Centraal hierin staan de verbetering van de menselijke verhoudingen binnen de strijdkrachten, waarbij m.n. voor het officierskorps een centrale rol is weggelegd; verbetering van de gevechtstraining; vergroting van de efficiëntie en uitbanning van corruptie en andere misstanden.

8. ● JOEGOSLAVIE : Nieuwe Minister van Defensie?

De Joegoslavische Minister van Defensie, Vlootadmiraal [REDACTED], za waarschijnlijk medio mei worden gepensioneerd. Naar verwachting zal hij worden opgevolgd door zijn plaatsvervanger, Kolonel-generaal [REDACTED]. In tegenstelling tot [REDACTED] die afkomstig is uit de Servische minderheid in Kroatie, is Kadijevic een Kroaat. Vóór zijn huidige functie als Plv. Minister van Defensie was [REDACTED] als onderminister voor economie en financiën onder meer verantwoordelijk voor het aankoopbeleid, terwijl hij voordien diverse functies in de Generale Staf bekleedde. [REDACTED] wordt beschouwd als één van de meest pro-Westerse functionarissen binnen de Joegoslavische defensietop

9. ● SOVJET UNIE - AFGHANISTAN, OVER DE UITVOERING VAN HET AKKOORD

- a. Een kernpunt in het Afghaanse vredesverdrag, dat op 14 april door Afghanistan, Pakistan, de Sovjet Unie en de VS werd ondertekend, is de afspraak over de bases van het Afghaanse verzet in Pakistan. Deze moeten door Pakistan vóór 10 mei zijn ontmanteld. D.w.z. vóór de evacuatie van de Sovjet troepen die op 15 mei moet beginnen. Vóór 15 augustus zullen ca 50.000 Sovjet militairen worden teruggetrokken. De volledige terugtrekking moet op 15 februari 1989 zijn voltooid.
- b. De Afghaanse verzetscoalitie heeft aangekondigd de strijd tegen het (pro-Sovjet) regime-Najibullah voort te zullen zetten. Alle verzetsgroepen wijzen het akkoord categorisch af omdat zij (door de Sovjet Unie en Afghanistan) niet bij het overleg zijn betrokken.
- c. Het verzet claimt de volledige macht in Kabul. Er zou een nieuwe regering o.l.v. het verzet moeten worden gevormd waarin geen plaats is voor een pro-Sovjet factie (het huidige Afghaanse regime). Eind 1987 werd daartoe reeds in Pakistan een "voorlopige regering" gevormd. Naar aanleiding van de jongste ontwikkelingen heeft nu een eerste "kabinetszitting" plaatsgevonden. De leider van dit bewind is [REDACTED], de tweede man van een als radicaal bekend staande groep van de verzetscoalitie.
- [REDACTED]

- d. Gelet op de afwijzende opstelling van het verzet is het de vraag of de "oplossing" van de kwestie-Afghanistan op korte termijn zij beslag krijgt. Indien Pakistan erin zou slagen alle verzetsbases te heffen, zal het verzet haar bases naar "bevrijd gebied" in Afghanistan verplaatsen. Een dergelijke ontwikkeling zal tot gevolgen hebben dat Pakistan (en de Verenigde Staten) minder invloed op het verzet zal kunnen uitoefenen. Daarbij is aannemelijk dat Iran na militaire steun aan het verzet zal opvoeren. Mede hierdoor zal het verzet de militaire druk op het huidige regime kunnen handhaven, worden de overlevingskansen daarvan gering geacht.
- e. Voortzetting van de burgeroorlog door het verzet kan gevolgen hebben voor de Sovjet terugtrekking. Een verdere destabilisering van de interne situatie in Afghanistan heeft namelijk invloed op zowel Sovjet veiligheidsbelangen (veiligheid Sovjet zuidgrens) als ook de beveiliging van Sovjet economische projecten in noord Afghanistan.
- f. Geconcludeerd moet worden dat door de militaire terugtrekking de politieke invloed van de Sovjet-Unie in Afghanistan zal afnemen.

MILITAIRE INLICHTINGENDIENST

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon [redacted]
Telex 31337 MVD/GV/NL

Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
Onderwerp CVIN-Bijdrage MID		DIS/88/153/1481	4 juli 1988

1. Als bijlage doe ik U toekomen de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 7 juli a.s.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Het Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

[redacted]
Kapitein ter zee

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
1	Plein 4, 's-Gravenhage	186634

[redacted]
Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID d.d. 1 juli 1988
Nr. : DIS/88/153/1481

	Exemplaar nr.:
Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD	2
Hoofd IDB	3
BuZa/DAV	4
BuZa/AMAD t.a.v. Mr. [REDACTED]	5
Assistant Director Intelligence IMS, Rear Admiral [REDACTED]	6
Hoofd MID	7
Plv.Hoofd MID/KM	8
Plv.Hoofd MID/KL	9
Plv.Hoofd MID/KLu	10
HSI/MID	11
HBI/MID	12
HSV-SV/Bi/MID	13
Bureau INL/MID	14/17
MID-Archief	18

CVIN-BIJDRAGE VAN DE MILITAIRE INLICHTINGDIENST

A. MILITAIRE ACTIVITEITEN/ONTWIKKELINGEN

1 (●) LANDSTRIJDKRACHTEN

b. EOC-oefeningen

- [REDACTED]
- (1) Van 4-10 juni werd in het westen van Polen de, in het kader van de EOC-akkoorden aangemelde multi-nationale WP-oefening "SCHILD-88" gehouden. Aan die oefening is deelgenomen door ca. 14.000 man Poolse (PPA), Sovjet (NGF), Oostduitse (EGA) en Tsjechoslowaakse (CPA) strijdkrachten. Omtrent aard, omvang en verloop van die oefening is slechts weinig informatie bekend. Vermeldenswaard is wel dat alle ministers van Defensie van de WP-lidstaten alsmede Sovjet CGS MSU [REDACTED] WP-Opperbevelhebber MSU [REDACTED] en de Opperbevelhebber van het HCOF in TVD West Europa MSU [REDACTED] geruime tijd in het oefeningsgebied hebben doorgebracht.
 - (2) Van 6-10 juni vond in het zuidwesten van Tsjechoslowakije een, eveneens in het kader van de EOC-akkoorden aangemelde nationale Tsjechoslowaakse oefening plaats onder de naam "SUMAVA-88". Aan die oefening is deelgenomen door ca. 17.350 man CPA overwegend behorende tot twee gemechiseerde infanterie divisies. In overeenstemming met de tekst van de aanmelding stond het voeren van het verdedigend gevecht centraal bij de oefening "SUMAVA-88". Voorzover bekend heeft de oefening weinig nieuwe informatie opgeleverd w.b. wijze van optreden en gebruikt materieel.

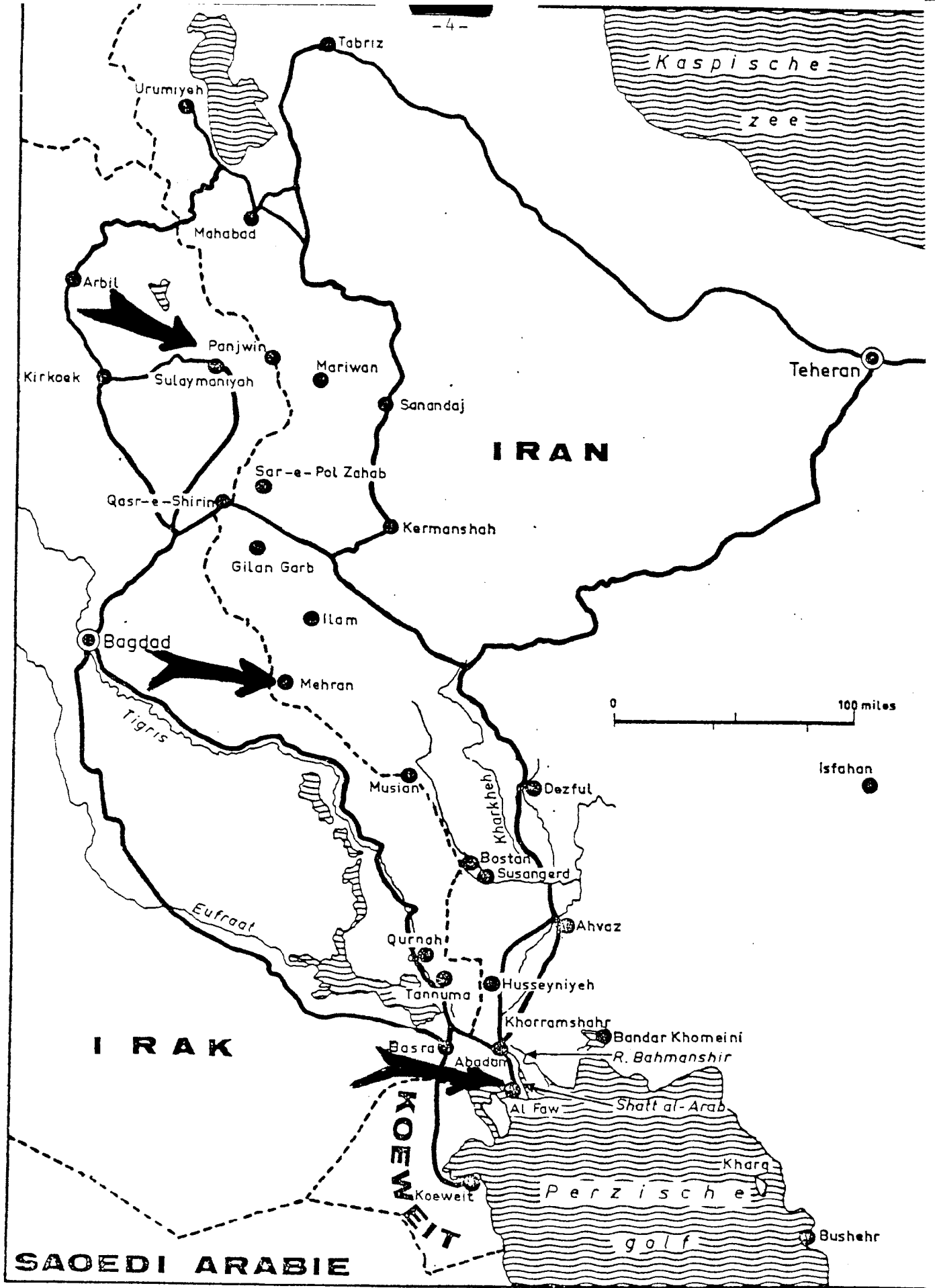
2 (●) LUCHTSTRIJDKRACHTEN

- (4) Een 3e YANKEE NOTCH SSN, die in de Pacific wordt geassembleerd, ligt achter op het schema. De ontmantelde YANKEE werd in april 1983 ondergebracht in een reparatiehal in Petrovka en een nieuw "notched" middencompartiment werd de hal binnengebracht in augustus 1985- bijna 35 maanden geleden.
- (5) In totaal zijn of worden nu 7 van de 15 ontmantelde YANKEE SSBN's geconverteerd. Al in oktober 1982 werd een YANKEE klasse nucleair voortgestuwde "cruise missile" aanvalsonderzeeboot (SSGN) met 12 SS-NX-24/"Scorpion" missiles tewater gelaten en een testplatform voor een volgende YANKEE-klasse SSN kwam uit de hal in juli 1983. Beide eenheden verblijven te Severodvinsk. Aldaar worden ook 2 andere ontmantelde YANKEE's geconverteerd tot mogelijk aanvalsonderzeeboten, maar deze hebben waarschijnlijk niet het "notched" middenschip.

4 ● PERZISCHE GOLF

5 ● FRONTONTWIKKELINGEN IRAN-IRAK

- a. De Iraakse strijdkrachten hebben op 24 juni de MAJNOON eilanden in de HAWIZAH moerassen (zie kaart) op Iran heroverd. De eilanden waren sedert februari 1984 door Iraanse troepen bezet.
- b. Het jongste Iraakse offensief is opnieuw een opmerkelijke militaire verrassing. Eerder werden in de zuidelijke gevechtssector de plaatsen AL-FAW (18 april jl.) en SHALEMJEH (25 mei), en in het noorden van Irak een aantal strategische heuvels heroverd (16 maart). Bovendien slaagde een strijdmacht van Iraanse verzetsstrijders, gesteund door Iraakse troepen, erin de Iraanse grensplaats MEHRAN, ca 160 kilometer ten oosten van Bagdad, te veroveren (18 juni).
- c. Irak lijkt momenteel een nieuwe dubbelstrategie te voeren. Enerzijds blijft de luchtmacht Iraanse economische doelen in de Perzische Golf en op het vasteland aanvallen. Anderzijds tracht de landmacht Iraaks grondgebied te heroveren dat door Iran sedert medio 1982 wordt bezet.
- d. Momenteel moet worden geconstateerd dat de Iraanse strijdkrachten voor het eerst sedert 1982 hun offensieve kracht hebben verloren. Daarmee wordt parlamentsvoorzitter Rafsanjani, die op 2 juni jl. door Khomeiny tot de nieuwe opperbevelhebber van de gezamenlijke Iraanse strijdkrachten werd benoemd, met een militair probleem geconfronteerd. Deze situatie kan wellicht aanleiding geven tot ernstige interne politieke verdeeldheid binnen de Iraanse machtselite over de manier waarop de oorlog tegen Irak moet worden voortgezet.

6(●) SOVJET STRIJDKRACHTEN IN AFGHANISTAN

- a. Sovjet militaire woordvoerders hebben eind mei voor het eerst cijfers gegeven over de troepensterkte en verliezen in Afghanistan. Volgens MSU [REDACTED], 1e Plv. Minister van Defensie en Chef van de Generale Staf, bevonden zich bij het begin van de terugtrekking op 15 mei 100.300 Sovjet militairen in Afghanistan. Tot 1 mei 1988 waren 13.310 Sovjet militairen gedood, 35.478 gewond en 311 vermist.
- b. Zowel de sterkte- als verliezencijfers komen ruwweg overeen met Westerse schattingen tot dusver. Die schattingen van de verliezen werden nog tot voor kort door Sovjet functionarissen als te hoog bestempeld. Wat betreft de troepensterkte gingen Westerse schattingen uit van circa 105.000 man, onder wie naar schatting circa 4000 à 5000 adviseurs bij het Afghaanse leger. Het is niet uitgesloten dat [REDACTED] deze adviseurs niet meetelde. Omdat de Sovjet (militaire) hulpverlening aan Afghanistan óók na de terugtrekking zal doorgaan, is niet uit te sluiten dat een deel van de adviseurs in Afghanistan zal blijven.
- c. Volgens de overeenkomst van Genève moet op 15 augustus de helft van de Sovjet troepen uit Afghanistan zijn teruggetrokken, en moet de rest vóór 15 februari 1989 Afghanistan hebben verlaten. Volgens Sovjet opgave waren tot 25 mei 9500 man, 70 helicopters en ruim 1000 stuks materieel teruggetrokken. Volgens de bevelhebber van de Sovjet troepen in Afghanistan, LtGen [REDACTED] waren eind juni ca. 20.000 man teruggetrokken. Dit duidt op enige vertraging in de eerste terugtrekkingsfase, hoewel inlichtingenbronnen melden dat de Sovjet Unie al het mogelijke doet om de terugtrekking op tijd te voltooien.
- d. Het vrijgeven van deze -en andere- militaire cijfers duidt op een nieuwe Sovjet openheid over militaire data, die in lijn is met [REDACTED] "Glasnost"-politiek. In haar totaliteit is inzake de strijdkrachten en defensiesector in het algemeen de "openheid" echter nog uiterst beperkt.

B. MILITAIR-POLITIEK

7(●) WARSCHAUPAKT

Medio juli zal in Warschau het Politiek Consultatief Comité, het hoogste militair-politieke orgaan van het Warschaupakt, bijeenkomen. Daaraan voorafgaand zal nog een (buitengewone) bijeenkomst van het Comité van Ministers van Defensie plaatsvinden. De laatste maanden heeft uitzonderlijk intensief diplomatiek en militair vooroverleg plaatsgevonden. Naar verwachting zal het WP daarom mogelijk nieuwe voorstellen doen op het terrein van de wapenbeheersing en/of conventionele bewapening, dan wel organisatorische veranderingen in de (militaire) structuur van het Warschaupakt aankondigen. Over de aard en omvang hiervan is (nog) geen informatie beschikbaar.

8(●) SOVJET UNIE

a. Ontploffing in Pavlograd

b. Aanhoudende nationalistische onrust

- (1) In de Transcaucasische Sovjet republieken Armenië en Azerbayadzhan is sprake van aanhoudende nationalistische onrust. Deze heeft eind mei geleid tot het ontslag van de partijleiders van beide Sovjet republieken, doch hun opvolgers hebben de hoog opgelaaide nationalistische sentimenten nog niet tot rust kunnen brengen. Sedert eind mei is opnieuw sprake van inzet van troepen voor de ordehandhaving. In het algemeen stellen zij zich echter relatief terughoudend op om een verdere toename van de spanningen te voorkomen.
- (2) De nationalistische onrust lijkt de Sovjet leiding grote zorgen te baren. Op het punt van de nationaliteitenpolitiek zijn er echter nog geen aanwijzingen voor een fundamentele verandering in het Sovjet beleid. De opstelling van de autoriteiten is echter soepeler geworden. Een verdere toename van de onrust in de Transcaucasus is niet uit te sluiten. Of en in welke omvang de Sovjet autoriteiten dan troepen repressief zullen inzetten, zal een belangrijke toetssteen voor [REDACTED] vernieuwingspolitiek zijn.

c. 19e Partijconferentie

Dit bericht is U separaat toegezonden. Indien de ontwikkelingen daartoe aanleiding geven volgt een aanvullend bericht.

9 ● SYRIE: Mogelijke aanschaf van Chinees raketsysteem

10 ● AFGHANISTAN: POLITIEKE ONTWIKKELINGEN

- a. De alliantie van zeven Afghaanse verzetsgroepen die (nog steeds) in Pakistan is gevestigd, heeft op 19 juni een "overgangsregering" ingesteld. Deze regering zou de door de Sovjet Unie gesteunde regering van de huidige president [REDACTED] moeten gaan vervangen.
- b. Volgens de bekendmaking zal de overgangsregering spoedig in Afghanistan worden gevestigd. De leider van de tegenregering, [REDACTED], staat bekend als een gematigd verzetsleider. Hij zou uiteindelijk bereid zijn een nationale regeringscoalitie te vormen met leden van huidige regime.
- c. Er is een tendens te bespeuren dat de gematigde groepen binnen het Afghaanse verzet bereid zijn tot een bepaalde politieke overeenkomst met de Sovjet Unie, nadat de Sovjet troepen geheel zijn teruggetrokken. Dit zou het gevolg zijn van een controverser tussen gematigden en radicalen binnen het verzet over de toekomstige politieke koers in Afghanistan.
- d. De radicale verzetsgroepen blijven overigens doorgaan met hun "heroveringscampagne" tegen de Sovjet eenheden en Afghaanse regeringstroepen. Dit houdt in dat de door de Sovjet troepen verlaten steden door het verzet worden ingenomen, terwijl ook aanvallen worden uitgevoerd tegen de terugtrekkende Sovjet eenheden. De radicale groepen streven naar een totale ontruiming van Afghanistan door de Sovjet Unie (inbegrepen de civiele, technisch-economische hulpverlening) en vertrek van het regime-[REDACTED].
- e. Ondanks de vorming van een zgn. overgangsregering door het verzet zijn er aanwijzingen dat de verdeeldheid binnen het verzet over het politieke karakter van een nieuw bewind toeneemt. Deze situatie zou in zeker opzicht in het voordeel kunnen werken van het huidige regime en de Sovjet Unie. Het kan erop neerkomen dat het Kremlin, via een akkoord met de gematigde krachten binnen het verzet over een nationale regering, enige politieke invloed in Afghanistan zal weten te behouden.

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

- Zie verzendlijst

Telefoon 070 - [REDACTED]
Telex 32374 KYDER

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
Onderwerp		DIS/88/153/1685	28 juli 1988
CVIN-bijdrage			

1. Als bijlage bied ik U aan de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 4 augustus a.s.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Het Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

[REDACTED]
Kapitein ter zee

Bijlagen
een

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
[REDACTED]

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief MID d.d. 28 juli 1988
Nr.: DIS/88/153/1685

	<u>Exemplaar nr.:</u>
Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD	2
Hoofd IDB	3
BuZa/DAV	4
BuZa/AMAD t.a.v. Mr. [REDACTED]	5
Assistant Director Intelligence IMS, Rear Admiral [REDACTED]	6
Hoofd MID	7
Plv. Hoofd MID/KM	8
Plv. Hoofd MID/KL	9
Plv. Hoofd MID/KLu	10
HSI/MID	11
HBI/MID	12
SV/CI/MID	13
Bureau Inl/MID	14 t/m 17 ✓
MID-Archief	18

CVIN-BIJDRAGE VAN DE MILITAIRE INLICHTINGDIENST

A. MILITAIRE ACTIVITEITEN/ONTWIKKELINGEN

1 ● LANDSTRIJDKRACHTEN

c. EOC-oefeningen.

Gedurende de tweede helft van juli vonden twee WP-oefeningen plaats, die in overeenstemming met de EOC-akkoorden waren aangemeld.

- (1) Van 21-27 juli in het algemene noordwestelijke deel van Polen een bilaterale NGF/PPA-oefening met ca. 13.700 man. PPA deelname aan die oefening was met ca. 500 man, behorende tot een mechinfbat, slechts gering. M.b.t. aard, omvang en verloop van de oefening in Polen was, bij het afsluiten van deze rapportage, slechts weinig relevante informatie bekend.

Uit de verkregen informatie kon worden opgemaakt dat de Sovjet deelname grotendeels bestond uit elementen van 6 Gde Mechdiv/NGF, en de Poolse deelname mogelijk van 16 Tkdiv/2Lr. Volgens de tekst van de aanmelding stond het voeren van het verdedigend gevecht centraal.

Door de regering van de VS werd, eveneens in overeenstemming met de tekst van de EOC-akkoorden op 23 juli een inspectie aangevraagd. Bijzonderheden m.b.t. de uitvoering van de inspectie waren bij het afsluiten nog niet bekend.

- 2 -
- (2) Van 24-30 juli vond in het centrale deel van de DDR een bilaterale GSFG/EGA-oefening plaats met ca. 17.800 deelnemers. Sovjet deelname aan die oefening zou ca. 17.500 man bedragen, overwegend behorende tot een tankdivisie en een mechinfdiv, beide op minder dan organieke sterkte. Oostduitse deelname bestond uit ca. 300 man, behorende tot een tkbat.

Volgens de tekst van de aanmelding zou het aantal deelnemers van 27-29 juli boven de 17.000 man uitkomen, gedurende welke periode waarnemers in de gelegenheid zouden worden gesteld delen van de oefening bij te wonen. Ook bij deze oefening stond, volgens de tekst van de aanmelding, het voeren van het verdedigend gevecht in al zijn aspecten weer centraal.

Bij het afsluiten van deze rapportage bevond de oefening zich nog in de opbouwfase (Fase 1: 24-27 juli) bestaande uit verplaatsingen door deelnemende eenheden naar het oefeningsgebied en het inrichten van verdedigende posities. Naar en binnen het oefeningsgebied werden daarbij activiteiten waargenomen bij 20 Gde Lr, i.h.b. bij 35 Mechdiv en mogelijk 90 Gde Tkdiv, die tenminste een aanwijzing vormden voor mogelijke deelname.

Bij het afsluiten van deze rapportage kon tussen de oefeningen in Polen en de DDR geen onderlinge relatie worden vastgesteld in enigerlei vorm.

2 ● LUCHTSTRIJDKRACHTEN

3 ● ZEESTRIJDKRACHTEN

a(C) USSR: Naamsverandering Sovjet vliegdekschip in aanbouw

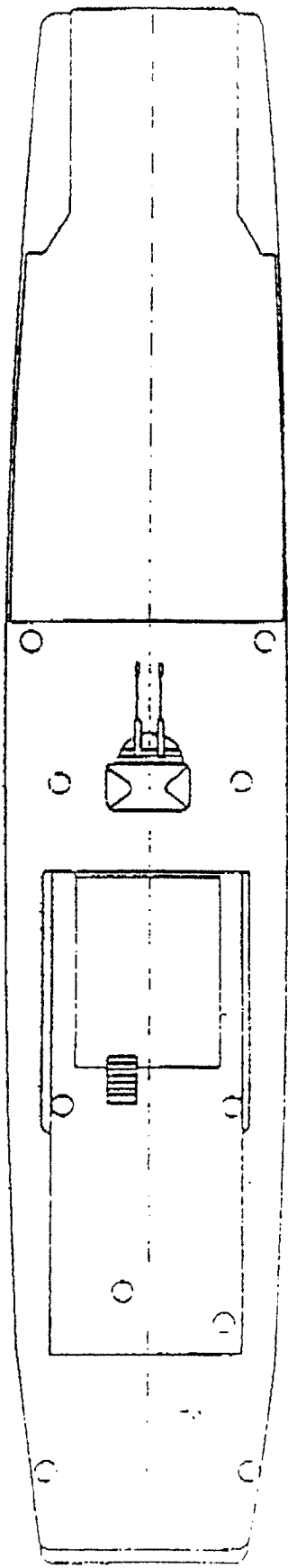
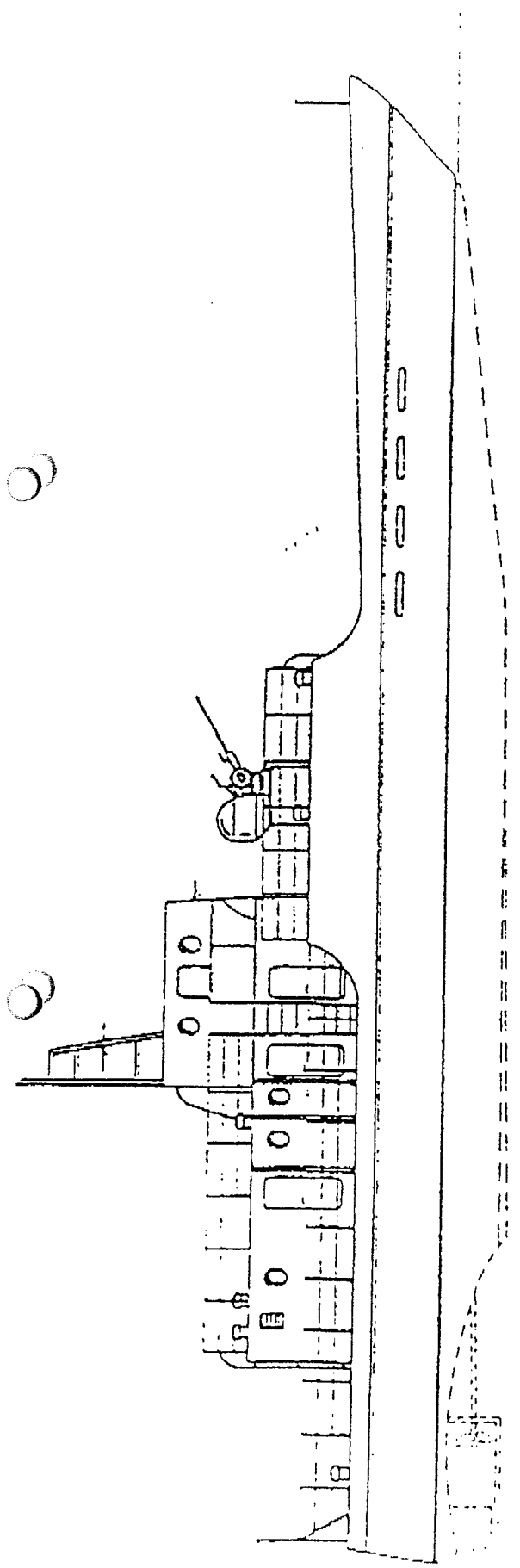
Meer zekerheid is verkregen omtrent de verwachte naamsverandering van het in aanbouw zijnde nieuwe Sovjet vliegkampschip, dat aanvankelijk de naam [REDACTED] BREZHNEV was toebedeeld. Tijdens het bezoek van Admiraal [REDACTED] aan de Verenigde Staten verklaarde deze dat, in het kader van de veranderingen welke plaatsvinden in de Sovjet Unie, de naam van de nieuwe Sovjet carrier TBILISI zou worden, naar de gelijkmatige hoofdstad van de Sovjet republiek Georgie.

b(C) USSR: Leverantie onderzeeboot aan India

Op 9 juli jl. vertrok uit de Oostzee een KILO-klasse onderzeeboot op weg naar India. Het betrof hier de vierde leverantie van deze onderzeebootklasse van de Sovjet Unie aan dat land en zal vermoedelijk Bombay als thuishaven krijgen. Naar verwachting zal de Sovjet Unie in totaal 6 eenheden van de KILO-klasse aan India leveren.

c(G) POLEN: BAL-COM-9 nieuwe landingseenheid voor de marine

Met werfnummer 716 van de Poolse marinewerf in Gdynia is een eerste landingseenheid voor de Poolse marine thans in aanbouw. Met een lengte van 34 meter, een breedte van 6 meter en een tonnage van 185 t, kan het vaartuig één tank (T-72/T-80) en 30-50 manschappen met standaarduitrusting vervoeren met een max. snelheid van 24 knopen. Naar verwachting zullen 15 eenheden van deze klasse bestemd zijn voor de Poolse marine, terwijl er 35 naar de Sovjet marine zullen gaan. Polen beschikt over één "Sea Landing Brigade", die bestaat uit ± 3500 nam amfibisch getraind personeel (zie ook tekening).

B. MILITAIR - POLITIEK

4 ● Warschaupakt: bijeenkomst Politiek Consultatief Comité

- a. Op 15 en 16 juli vond in Warschau de (jaarlijkse) bijeenkomst plaats van het Politiek Consultatief Comité, het hoogste militair-politieke orgaan van het Warschaupakt. Na afloop werden een communiqué, een "Verklaring m.b.t. onderhandelingen over vermindering van de strijdkrachten en conventionele bewapening in Europa" en een document over "de gevolgen van de bewapeningswedloop voor het milieu en andere aspecten van de ecologische veiligheid" gepubliceerd. Met name dit laatste document heeft inhoudelijk weinig te bieden.
- b. In het communiqué werden behalve de deelnemers de belangrijkste gespreksthemas weergegeven. Hoewel hierin erkend wordt dat de confrontatie tussen Oost en West afneemt zijn de WP-landen van oordeel dat er nog geen fundamentele ommekeer heeft plaatsgevonden. Wat betreft de interne ontwikkelingen en veranderingen in de WP-landen wordt op geen enkele wijze gewag gemaakt van de huidige kernthemas "perestroika", "glasnost" en "democratisering". Dit weerspiegelt de verschillende opvattingen van de WP-landen over de noodzaak daarvan.
- c. Belangwekkend is in het communiqué een passage over mensenrechten, mede tegen de achtergrond van de nationale onrust in de Sovjet Unie en de recente polemiek tussen Hongarije en Roemenië m.b.t. de slechte behandeling van de Hongaarse minderheid in Roemenië. Opmerkelijk is dat de WP-landen benadrukken dat mensenrechten verwezenlijkt moeten worden met inachtnaam van de beginselen van nationale soevereiniteit en niet-inmenging in binnenlandse aangelegenheden. Deze uitspraak houdt impliciete kritiek op Hongarije in. Een Hongaarse uitspraak dat het PCC besloten zou hebben tot instelling van een commissie voor humanitaire kwesties (in de onderlingen betrekkingen) wordt door het communiqué dan ook niet bevestigd.
- d. Op het gebied van de wapenbeheersing herhaalt het communiqué een reeks eerdere Sovjet/WP-voorstellen m.b.t. vermindering van de strategische kernbewapening met 50%, een verbod op kernproeven, een verbod op chemische wapens en m.b.t. de vermindering van strijdkrachten en conventionele bewapening in Europa. Door de afzonderlijke verklaring hierover kreeg met name dit laatste thema de meeste aandacht.
- e. In de Verklaring wordt bepleit dat nog in 1988 onderhandelingen tussen de NAVO en het WP beginnen over een zodanige radicale vermindering van het militair potentieel van beide bondgenootschappen, dat een verrassingsaanval onmogelijk wordt. Die vermindering zou gepaard moeten gaan met een overeenkomstige vermindering van de defensieuitgaven en zou in drie etappes moeten worden gerealiseerd. Dit voorstel is op zich niet nieuw doch is nu verder uitgewerkt, waardoor het mogelijk aanknopingspunten voor onderhandelingen biedt. Geruchten aan de vooravond van de PCC-bijeenkomst over een mogelijk ophanden zijnde éézijdige Sovjet militaire terugtrekking uit Hongarije, als gebaar van goede wil, zijn niet bewaarheid.
- f. Wat betreft het toekomstig functioneren van de WP-organisatie stellen de WP-landen dat de dynamiek van de buitenlandse politieke samenwerking verhoogd moet worden en dat het "mechanisme" daarvoor verder vervol-

maakt dient te worden. Conform de sinds 1983 gegroeide praktijk werd een Plv. Minister van Buitenlandse Zaken van het gastland van de volgende PCC-bijeenkomst, Roemenië, aangewezen als Secretaris-Generaal van het PCC voor de volgende periode (d.w.z. tot medio 1989)

- g. Over het geheel bezien is sprake van een routinematige bijeenkomst zonder echte hoogtepunten en zonder grote tegenstellingen tussen de WP-landen onderling.

5 (●) CEMA: 44e Raadszitting

- a. In Praag is van 5 tot 7 juli de 44e Raadsbijeenkomst gehouden van de CEMA, de economische organisatie van de socialistische landen. Hieraan werd deelgenomen door delegaties o.l.v. de regeringsleiders van de tien lidstaten (de WP-landen, Mongolië, Cuba en Vietnam), alsmede door het geassocieerde lid Joegoslavië, en waarnemers uit een aantal andere socialistische staten die nauwe economische betrekkingen met de Sovjet-Unie onderhouden.
- b. Tijdens de bijeenkomst bleek eens te meer, dat tussen de lidstaten meningsverschillen bestaan. De meeste "besluiten" betroffen verklaringen van algemene aard, die overgenomen werden van eerdere zittingen (b.v. het streven naar verhoging van economische efficiency en het scheppen van een "kwalitatief nieuwe technische en technologische basis"). Verder bevestigde men reeds eerder overeengekomen programma's, zoals het streven naar coördinatie van de nationale produktieplannen voor 1991-95. Tegelijkertijd erkende men echter, dat de onderlinge afstemming duidelijke tekortkomingen vertoont en dat de groei in de onderlinge handel afneemt.
- c. Het slotcommuniqué bevatte ook een tweetal uitspraken van algemene politieke aard. Dit betrof:
- het verwelkomen van de officiële wederzijdse erkenning van CEMA en EG, die de weg moet bereiden voor intensivering van het onderlinge economische verkeer
 - tevredenheid met de recente ontwapeningsovereenkomsten, die middelen vrijmaken voor economische en sociale ontwikkeling, onder meer ook voor steun aan ontwikkelingslanden.
- Dergelijke verklaringen over recente (militair-)politieke ontwikkelingen zijn echter eerder regel dan uitzondering.
- d. In het communiqué ontbrak elke verwijzing naar de door Moskou gewenste hervormingen in Oost-Europa. Men kwam niet verder dan bevestiging van "de plicht om zich te houden aan de door de diverse partijcongressen uitgestippelde economische strategie". In die strategieën zijn weliswaar doorgaans elementen van [REDACTED] vernieuwingspolitiek opgenomen, maar sommige landen ontkennen dat ook zij een volledige herstructurering moeten doorvoeren en houden een expliciet noemen van het woord tegen. Zo wijzen de DDR en Roemenië (om verschillende redenen) "perestroika" voor hun land geheel af, terwijl Bulgarije en Tsjechoslowakije weliswaar een hervormingsprogram hebben gelanceerd, maar zich daaraan in de praktijk weinig gelegen laten liggen.
- e. Nog duidelijker kwamen de onenigheden aan het licht bij de passage in het slotcommuniqué over de "vrije beweging van waren, diensten en andere produktiefactoren" (d.w.z. de creatie van een vrije markt), waaraan Roemenië wederom haar goedkeuring onthield.

- f. Conclusie: Omdat de diverse lidstaten van CEMA tegenstrijdige economische belangen hebben, is het resultaat van de zitting niet opzienbarend. Ook in de nabije toekomst zal het bijzonder moeilijk zijn om hun economische activiteiten nauwer op elkaar af te stemmen.

6 ● SOVJET UNIE

6.1 Nabeschouwing 19e Partijconferentie

- a. Op 1 juli eindigde in Moskou de 19e Partijconferentie van de CPSU met het aannemen van zes resoluties. Deze hadden betrekking op respectievelijk de vorderingen bij de uitvoering van "perestroika"; hervorming van het politieke systeem; bestrijding van "bureaucratisme"; nationale verhoudingen; "glasnost" en juridische hervormingen.
- b. Hoewel eerdere uitspraken leken te duiden op een mogelijke verlenging van de vierdaagse conferentie wegens het grote aantal afgevaardigden dat het woord wilde voeren, bleek van een verlenging uiteindelijk geen sprake te zijn. Daardoor heeft slechts een kwart van degenen die wensten te spreken het woord kunnen krijgen. Opmerkelijk was daarbij de relatief geringe rol van de Politbureauleden en partijsecretarissen m.u.v. partijleider [REDACTED], die zeer soeverein optrad met tal van directe interventies.
- c. De sprekerslijst als geheel vertoonde sterke overeenkomsten met die bij partijcongressen in de afgelopen decennia. Zo hielden de partijleiders van alle Sovjet republieken en van de belangrijkste provincies redes, terwijl het aantal bedrijfsfunctionarissen, arbeiders e.d. dat het woord voerde beperkt bleef. In dit opzicht heeft de vernieuwingspolitiek nog weinig verandering gebracht. De conferentie werd echter wel gekenmerkt door een ongekend "open" debat, waarbij opmerkelijk is dat alle redes integraal in de Sovjet pers werden afgedrukt, inbegrepen die waarin directe kritiek op vooraanstaande functionarissen werd geleverd. Dit i.t.t. partijcongressen, waarbij tot dusver slechts sprake was van samenvattingen. Over het belangrijke redactionele werk in werkgroepen is echter evenals in het verleden in het geheel geen verslag gedaan.
- d. De resoluties gaan in de kern niet verder dan de eind mei gepubliceerde theses en de openingsrede van [REDACTED]. Deze omvatten tal van vaagheden en tegenstrijdigheden, ook op tal van punten waarover een uitspraak van de conferentie werd verlangd. Dit impliceert dat de invloed van de conferentie op de tekst gering was. Ook het feit dat potentieel belangrijke staatkundige veranderingen eerst tijdens de conferentie door [REDACTED] werden voorgesteld en dat hierover nauwelijks een debat heeft plaatsgevonden bevestigt dat de centrale partijleiding, ongeacht het verklaarde streven naar democratisering, uiteindelijk een dominante positie behoudt in de beleidsvorming.
- e. De resoluties zijn in wezen aanbevelingen voor verdere actie door de partij- en staatsorganen, met name omdat de voorgestelde politieke hervormingen veranderingen in de partijstatuten en grondwet alsmede nieuwe wetgeving vereisen. Dit biedt ruimte voor een afzwakking en clausulering van de nagestreefde doelstellingen. Ook is op grond van procedurele regels twijfelachtig of de door de conferentie gestelde
- [REDACTED]

- uitvoeringstermijnen haalbaar zijn. Bovendien is de geloofwaardigheid van de "democratisering" in het geding indien de vereiste grondwetswijzigingen worden doorgevoerd zonder voorafgaande volksraadpleging, zoals die in 1977 plaatsvond bij de invoering van de nieuwe Sovjet grondwet.
- f. Tegen de achtergrond van eerdere beleidsuitspraken heeft de conferentie m.b.t. "perestroika", "glasnost" en "democratisering" geen werkelijk nieuwe beleidsinitiatieven opgeleverd. De meest belangwekkende nieuwe voorstellen op het terrein van de politieke hervormingen kunnen tot een grotere invloed van niet-partijleden leiden, doch de voor alle niveaus voorgestelde functiecombinatie van partijleider en voorzitter van de sovjet kan aanleiding geven tot een nog sterkere machtsconcentratie bij de partijleiding.
- g. Ondanks deze kritische opmerkingen moet worden geconstateerd dat de conferentie ontegenzeggelijk een stimulans voor de vernieuwingspolitiek vormt. Dit en het soevereine optreden van [REDACTED] houden een versterking van diens positie in, hoewel e.e.a. gepaard ging met concessies aan de meer behoudende stromingen in de partij. [REDACTED] doel, het onomkeerbaar maken van het vernieuwingsproces, lijkt door de aangenomen resoluties nog niet te zijn verwezenlijkt. Waarschijnlijk is echter zijn politieke speelruimte vergroot. Naar verwachting zal daarom op korte tot middellange termijn het vernieuwingsproces krachtiger kunnen worden voortgezet.

6.2 Afname nationalistische onrust Transcaucasus

- a. Sedert medio juli is de nationalistische onrust in de Transcaucasische Sovjet republieken afgenomen. Met name in Armenië is duidelijk sprake van een normalisering van de situatie. Stakingen zijn verlopen en stakingsoproepen worden grotendeels genegeerd. Ook zijn tal van arrestaties verricht en enkele nationalistische activisten gedepor-teerd. Een en ander gaat gepaard met een campagne tegen de leiders van de Armeense unificatie-beweging, die o.m. van corruptie beschuldigd worden.
- b. In het omstreken Nagorno-Karabakh is nog steeds sprake van onrust, doch ook daar lijken de stakingen en demonstraties te verlopen. In een resolutie van het Presidium van de Opperste Sovjet van 18 juli werd de eis van het overwegend door christelijke Armeniërs bewoonde Nagorno Karabakh, om van het overwegend islamitische Azerbaydzhan te worden overgeheveld naar Armenië, ondubbelzinnig afgewezen. De 1e Vice-Voorzitter van het Presidium, [REDACTED], heeft daarbij echter verklaard dat het laatste woord in deze zaak nog niet is gezegd en gesuggereerd dat er ruimte is voor een compromis.
- c. Eén van de voorstellen is om Nagorno Karabakh een zgn. "Autonome Repu-bliek" te maken, waardoor het formeel nog wel tot Azerbaydzhan zou behoren, doch feitelijk een grotere autonomie zou verwerven. Hoewel zulks nog allerminst zeker is, lijkt de Sovjet leiding hiermee althans op korte termijn het pleit beslecht te hebben.

7(●) BULGARIJE: Mutaties in de partijtop

- a. Tijdens een bijeenkomst op 20 juli van het Centraal Comité van de Bulgaarse Communistische Partij, gewijd aan ideologie en cultuur, zijn drie topfunctionarissen van hun positie ontheven. [REDACTED] werd ontslagen als lid van het Politburo en secretaris van het Centraal Comité. [REDACTED] verdween uit het Politburo en [REDACTED] uit het Secretariaat.
- b. Het meest opmerkelijk was het ontslag van [REDACTED] die zich de afgelopen tijd als relatief hervormingsgezind had geprofileerd. Hij werd beschouwd als mogelijk opvolger van de reeds 34 jaar in functie zijnde [REDACTED]. [REDACTED] stond echter reeds geruime tijd bloot aan kritiek. Zo werd in maart 1986 een aanval gedaan op de partijleiding in de stad Sofia, ook wat betreft de jaren waarin [REDACTED] aan het hoofd daarvan had gestaan.
- c. De consequenties van de mutaties zijn niet geheel duidelijk. Enerzijds passen ze in het de afgelopen jaren gevoerde beleid van stroomlijning van de partijtop en zouden zij de weg vrijmaken voor de door het CC gewenste Odecentralisatie van cultuur en wetenschap. Anderzijds wordt het steeds duidelijker, dat [REDACTED] de hervormingen van [REDACTED] wel naar de letter, maar niet naar de geest volgt. Vele ingrijpende plannen zijn geformuleerd, maar hebben weinig of geen reële veranderingen gebracht. Omdat met name [REDACTED] een van de meest uitgesproken voorstanders van meer ingrijpende maatregelen is, heeft hij mogelijk een meerderheid van de partijtop tegenover zich gevonden. Deze zou daarbij steun hebben gekregen van [REDACTED] zelf, die geen voorstander van "echte perestrojka" is en bovendien kans zag om opnieuw een rivaal te verwijderen.

8(●) AFGHANISTAN: Terugtrekking van de Sovjet strijdkrachten

- a. Op 24 juli heeft de Sovjet CGS, MSU [REDACTED], verklaard dat op dat moment circa 34.000 Sovjet militairen (van in totaal ruim 100.000 man) uit Afghanistan waren teruggetrokken. Medio augustus moeten na een terugtrekkingsperiode van drie maanden circa 50.000 man zijn vertrokken. Aangezien in de resterende drie weken nog ca. 16.000 man moeten worden teruggetrokken lijkt momenteel sprake van enige vertraging.
- b. Deze situatie kan voor de Afghaanse verzetscoalitie aanleiding vormen de acties tegen de terugtrekkende Sovjet eenheden op te voeren. Het verzet beschouwt de vertraging als een doelbewuste tactiek van het Kremlin, gericht op steunverlening aan het Afghaanse regime. Voor het politieke accordé van de Sovjet Unie met Pakistan (en de Verenigde Staten) zal de tussentijdse vertraging waarschijnlijk geen groot probleem vormen. In ieder geval moet de terugtrekking op 15 februari 1989 geheel zijn voltooid.

9(●) IRAN - IRAK

- a. Na de herovering van de laatste door Iran bezette Noord-Iraakse stad HALABJA (zie kaart) door Irak op 13 juli jl., voert het voor het eerst sedert 1981 een offensief op Iraans grondgebied uit. In de centrale gevechtssector zouden inmiddels de Iraanse steden Dehloran, Qasr-e-Shirin, Gilan Garb en Karand door Iraakse troepen zijn ingenomen. Aangenomen wordt dat het uiteindelijke doel van de Iraakse invasiemacht de verovering van de grote stad KERMANSJAH is.
- [REDACTED]

- b. De Iraakse strijdkrachten worden in de gevechten gesteund door het Iraanse "NATIONALE BEVRIJDINGSLEGER". Deze strijdmacht (sterkte ca. 15.000 man) is de militaire vleugel van de Iraanse verzetsorganisatie Moedjahedin-e-Khalq. De beweging is voornemelijk samengesteld uit "anti-Khomeinisten" die een seculiere, socialistisch-georiënteerde staatsstructuur in Iran willen vestigen.
- c. Hoewel het Iraakse regime de afgelopen dagen de ontruiming van de veroverde Iraanse plaatsen en de terugtrekking achter de internationale grens in het vooruitzicht heeft gesteld, lijkt het erop dat Irak zijn positie in Iran voorlopig wil consolideren. Op deze wijze zou Irak zijn onderhandelingspositie willen versterken.
- d. De onderhandelingen onder auspiciën van de VN-Secretaris Generaal, die op 27 juli zijn begonnen, gaan over de toepassing van resolutie 598 van de Veiligheidsraad. De resolutie roept primair op tot een onmiddellijk staakt-het-vuren. Het is niet uitgesloten dat deze indirecte Iraans-Iraakse onderhandelingen binnenkort zullen resulteren in een bestand.
- e. Hiermee is allerminst gezegd dat er een vredesakkoord ophanden is. Daarvoor is het conflict tussen Iran en Irak, met name door de eisen die beide partijen stellen om tot een definitieve beëindiging van de oorlog te komen, te complex. Met de machtspositie die Irak momenteel inneemt is het niet voorstelbaar dat Iran zondermeer een vredesregeling accepteert. Wat dit betreft zal het standvastige Iraanse regime zich geen vrede volgens de Iraakse voorwaarden laten dicteren.

- Zie verzendlijst

Postbus 20701
2500 ES 's GRAVENHAGE

Telefoon [REDACTED]
Telex 32374 KYDER

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
Onderwerp		DIS/88/153/2477	2 november 1988
MID-bijdrage CVIN			

1. In bijlage bied ik U aan de MID-bijlage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 9 november a.s.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Het Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

[REDACTED]
Kapitein ter zee

Bijlagen
1

Bezoekadres
Kalvermarkt 28

Doorkiesnummer
[REDACTED]

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief nr. DIS/88/153/2477 d.d. 2 november 1988

Aan:

Ex. Nr.:

Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD	2
Hoofd IDB	3
BuZa/DAV	4
BuZa/AMAD t.a.v. Mr. [REDACTED]	5
Assistant Director Intelligence IMS, Rear Admiral [REDACTED]	6
Hoofd MID	7
Plv Hoofd MID/KM	8
Plv Hoofd MID/KL	9
Plv Hoofd MID/KLu	10
HSI/MID	11
HBI/MID	12
SV/CI/MID	13
Bureau Inl/MID	14 t/m 17
MID-Archief	18

[REDACTED]

CVIN-BIJDRAGE VAN DE MILITAIRE INLICHTINGEDIENST

A. MILITAIRE ACTIVITEITEN/ONTWIKKELINGEN

1(●). Landstrijdkrachten

b. WP-oefeningen aangemeld in het kader van het EOC-akkoord

Gedurende de verslagperiode hebben in de Sovjet Unie, Hongarije en DDR oefeningen plaatsgevonden die waren aangemeld in overeenstemming met het EOC-akkoord van 1986.

Bij de oefeningen in Hongarije en de DDR waren waarnemers uitgenodigd. De oefeningen vertoonden het bekende scenario en er werden geen afwijkingen van het normbeeld waargenomen. Er zijn geen aanwijzingen dat het opgegeven aantal deelnemers op enigerlei wijze is overschreden.

2(●). Luchtstrijdkrachten

3 ● Zeestrijdkrachten

a. USSR - task-force op weg naar Caraïbisch gebied

Een 4-tal Sovjet eenheden heeft zich medio oktober ten westen van Gibraltar geformeerd tot een task-force. Doel: bezoek aan CUBA en tevens vlagvertoon in het Caraïbisch gebied. Ook werden vier verkenning- en ASW-vliegtuigen naar CUBA overgevlogen. De vliegtuigen zullen het vlootbezoek van de task-force ondersteunen.

B. WARSCHAUPAKT/OOST-EUROPA

4. ● SOVJET UNIE

a. Defensie-inspanning

Volgens schattingen van experts van Westerse inlichtingendiensten zijn de Sovjet defensie-uitgaven sinds 1975 met gemiddeld iets minder dan 2% reëel per jaar gestegen. De defensie-uitgaven bedroegen in 1987 in constante (1982) prijzen uitgedrukt ongeveer 117 miljard Roebel. In lopende prijzen, waarbij de inflatie in de defensie-sector van 3 à 4% per jaar wordt meegerekend, waren de militaire uitgaven ongeveer 137 miljard Roebel. De omvang van de Sovjet defensie-inspanning wijkt volgens de analyses weinig af van die van de Verenigde Staten.

De geschatte Sovjet defensie-inspanning is bijna zeven maal zo groot als de officiële defensie-begroting waarin -ook volgens Sovjet autoriteiten- slechts een deel van de militaire bestedingen (met name in de personeelssfeer) is opgenomen. De Sovjet Unie besteedt 16 à 17% van het Bruto Nationaal Product (BNP) aan defensie (Verenigde Staten: 6,5%).

Naar verwachting zullen de militaire uitgaven de komende vijf jaar met ongeveer 2% reëel per jaar blijven stijgen. Het wordt aannemelijk geacht, dat de defensielast in zijn totaliteit ongeveer gelijk zal blijven. Ook in de beginjaren '90 zal de Sovjet Unie naar schatting 16 à 17% van het BNP besteden aan defensie.

In de komende jaren zal de Sovjet leiding worden geconfronteerd met zeer moeilijke keuzeproblemen bij de allocatie van hulpbronnen (met name investeringsgoederen en hoogwaardige technologie). [REDACTED] is zich zeer bewust van het feit dat de hoge defensielast de economische strategie, gericht op versnelde modernisering van de Sovjet industrie, ernstig kan doorkruisen.

[REDACTED]

b.

MINISTERIE VAN DEFENSIE-Aan: Zie verzendlijstPostbus 20701
2500 ES 's GRAVENHAGETelefoon [REDACTED]
Telex 32374 KYDER

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
Onderwerp		DIS/88/153/2777	07 december 1988
CVIN-bijdrage			

- Als bijlage bied ik U aan de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 14 december a.s.
- Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Het Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

[REDACTED]
Luitenant-kolonel

Bijlagen
eenBezoekadres
Kalvermarkt 28
Den HaagDoorkiesnummer
[REDACTED]

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

erzendlijst behorende bij brief nr. DIS/88/153/2777 d.d. 07 december 1988

<u>an:</u>	<u>Exemplaar nr.:</u>
oorzitter CVIN	1
oofd BVD	2
oof IDB	3
uZa/DAV	4
uZa/AMAD t.a.v. Mr. [REDACTED]	5
ssistant Director Intelligence IMS, ear Admiral [REDACTED]	6
oofd MID	7
lv. Hoofd MID/KM	8
lv. Hoofd MID/KL	9
lv. Hoofd MID/KLu	10
SI/MID	11
SI/ [REDACTED]	12
V/CI/MID	13
ureau Inl/MID	14 t/m 17 ✓
ID-Archief	18

[REDACTED]

CVIN-BIJDRAGE VAN DE MILITAIRE INLICHTINGDIENST

A. MILITAIRE ACTIVITEITEN/ONTWIKKELINGEN

1(●)

2(●) . LUCHTSTRIJDKRACHTEN

a.

b. Sovjet Unie/Afghanistan.

Recentelijk hebben de Sovjets, naast de in Afghanistan aanwezige vliegtuigen en helikopters, regelmatig FENCERS en incidenteel middel-zware bommenwerpers tegen Mujehadin troepenconcentraties ingezet. De vliegtuigen opereren hiervoor vanaf een vliegveld in de Sovjet Unie. Bij dit optreden zijn tot 50 FENCER en vier BACKFIRE/BLINDER sorties per dag waargenomen. Deze inzet geeft aan dat de Sovjets gebruik zullen (blijven) maken van buiten Afghanistan gestationeerde eenheden ter ondersteuning van de Afghaanse strijdkrachten en van de terugtrekking van de eigen troepen.

B. WARSCHAUPAKT/OOST-EUROPA

3(●) Warschaupakt

a. Opgave WP-oefeningen in 1989

Onlangs zijn door de Warschaupaktlanden de oefeningen gemeld die volgens de planning in 1989 zullen plaatsvinden en in overeenstemming met het Stockholmdocument (EOC) moesten worden aangemeld. Gepland zijn 16 oefeningen met meer dan 13.000 deelnemers en één luchtverdedigings-oefening met meer dan 3.000 deelnemers. Bij zeven oefeningen zal het volgens de planning om meer dan 17.000 man deelnemende troepen gaan, hetgeen betekent dat daarbij waarnemers moeten worden uitgenodigd. Opgemerkt kan worden dat het totaal aantal opgegeven oefeningen in vergelijking met voorgaande jaren is afgenomen. In 1988 ging het om 22 oefeningen en in 1987 zelfs om 25 oefeningen. Deze daling geldt in het bijzonder oefeningen in het Europese deel van de Sovjet Unie.

Het aantal oefeningen waarbij waarnemers zullen moeten worden uitgenodigd is in vergelijking met 1988 gelijk gebleven. Door de lidstaten van het WP zijn voor 1990 geen oefeningen aangemeld waarbij het aantal deelnemers boven de aanmeldingsdrempel van 40.000 man uitkomt.

4 ● . Sovjet Unie

a. Grotere rol Sovjet defensie-industrie bij economische modernisering

De Minister van Middelbare Machinebouw, het ministerie dat met name verantwoordelijk is voor de produktie van kernwapens, heeft in een interview in november j.l. meegedeeld, dat zijn ministerie de produktie van consumptiegoederen binnen twee jaren met 50% zal verhogen en de produktie van moderne machines voor de zuivelindustrie reeds in 1989 sterk zal opvoeren. Volgens minister [REDACTED] zal het ministerie van Middelbare Machinebouw voor de uitvoering van deze taken in het algemeen geen extra fondsen krijgen toegewezen. Daarentegen zal op een aantal militaire produktieprogramma's worden gekort en zullen twee militaire bedrijven worden omgebouwd voor civiele produktie-doel-einden.

De Sovjet defensie-industrie heeft in het kader van [REDACTED] economische strategie specifieke taken gekregen terzake van de modernisering van bepaalde sectoren van de civiele industrie. Ook zijn programma's opgesteld voor de verhoging van de produktie van duurzame consumptiegoederen door de defensie-industrie. De militair-industriële sector heeft tot dusverre evenwel slechts schoorvoetend uitvoering gegeven aan genoemde programma's, hetgeen aanleiding heeft gegeven tot scherpe kritiek van de kant van de politieke leiding. Deze kritiek was met name ook tegen het Ministerie van Middelbare Machinebouw gericht, dat eerder dit jaar naar verluidt een aantal bedrijven van het opgeheven Ministerie van Machinebouw voor de lichte en levensmiddelenindustrie had overgenomen.

Er zijn echter geen aanwijzingen dat de betrokkenheid van de defensie-industrie bij de modernisering van de civiele industrie daadwerkelijk tot reducties van militaire produktie-programma's en/of tot de conversie van militaire ondernemingen zal leiden. Daarbij is van belang dat vooral de afgelopen tien/vijftien jaar in de militaire industrie een belangrijke overcapaciteit is opgebouwd die in beginsel voor uitvoering van de nieuwe taken zou kunnen worden benut. Verhoging van de produktie van consumptiegoederen door de defensie-industrie is door de Sovjetregering inmiddels door toekenning van extra bonussen in financieel opzicht aantrekkelijker gemaakt. Dezerzijds wordt echter sterk betwijfeld of de militaire industrie de komende jaren daadwerkelijk wezenlijke bijdragen zal leveren aan de modernisering van de civiele industrie en de verbetering van de consumptiegoederenvoorziening in de Sovjet Unie.